

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

Jaarplan Rechtspraak 2010

datum 4 februari 2010
auteur Raad voor de rechtspraak

Voorwoord

Het voor ons liggende jaar 2010 zal een spannend jaar worden.

Eenzijds zal het een jaar van overgang vormen.

De strategische agenda 2008-2010 loopt ten einde. Er zijn grote stappen gezet ter realisering van de belangrijkste doelen, maar niet alle zijn behaald en in 2010 zal de Toekomstverkenning tot afronding komen en de basis vormen voor een nieuwe agenda.

Ook is dit het laatste jaar, dat de prijsafspraken voor de periode 2008-2010 gelden. De zorgelijke stand van de overheidsfinanciën werpt schaduwen vooruit en resulteert in moeizame onderhandelingen over de prijzen voor de periode 2011-2013. De R(r)echtspraak beschikt in 2010 over een relatief hoog budget, waarmee met behoud van kwaliteit nog achterstanden kunnen worden weggewerkt en doorlooptijden verder kunnen worden verkort. Onder druk van de te verwachten financiële krapte zullen de werkprocessen opnieuw fundamenteel moeten worden doordacht en zal meer dan ooit de bereidheid moeten bestaan van de bewezen goede praktijken van anderen te leren en die over te nemen.

Maar 2010 is ook een jaar van een nieuw begin op allerlei terreinen. Het Programma ter voorbereiding op de komende gerechtelijke indeling zal van start gaan en daarmee kan de Rechtspraak opnieuw de kans grijpen de eigen organisatie zo optimaal mogelijk in te richten voor de komende decennia, waarbij verbetering van de kwaliteit voorop blijft staan.

Bij die inrichting kan de op te stellen Strategische Agenda 2011-2014 richting geven en tot steun zijn, omdat daarin mede de kijk van de samenleving op de rechtspraak en de eisen die de samenleving aan goede en tijdige rechtspraak stelt zoveel mogelijk zijn betrokken.

Ten slotte zal in 2010 een begin worden gemaakt met de reorganisatie van (het Bureau van) de Raad voor de rechtspraak met als richtsnoer beperking tot de wettelijke taken.

Op alle gebied zal 2010 spannend blijken.

F.W.H. van den Emster
Voorzitter

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Agenda 2008-2011	7
1.3 Hoofdpijnen en aandachtspunten 2010	7
1.4 Leeswijzer	11
2 Deskundige rechtspraak	13
2.1 Realisering doelstellingen kwaliteit	13
2.2 Overleg en inhoudelijke toetsing vonnissen	15
2.3 Samenwerking en specialisatie van rechtspraak	16
2.4 Verbeteren inzet van externe deskundigen in procedures	16
2.5 Arbeidsmarktpositie	17
2.6 Leiderschapontwikkeling	17
3 Betrouwbare rechtspraak	19
3.1 Procedurele rechtseenheid	19
3.2 Materiële rechtseenheid	20
4 Effectieve rechtspraak	21
4.1 Doorlooptijdnormen	21
4.2 Differentiatie	24
4.3 Afstemming in de keten	26
4.4 Digitale toegankelijkheid	27
5 Rechtspraak in de samenleving	29

5.1	Dialogoog met de samenleving en burgerbetrokkenheid	29
5.2	Betrokkenheid bij onderwijs en onderzoek	29
5.3	Verbeteren informatievoorziening	30
5.4	Actief mediabeleid	31
6	Bedrijfsvoering, informatiemanagement en generieke risico's	33
6.1	Beveiliging	33
6.2	Huisvesting	33
6.3	IT-governance en primaire systemen	34
6.4	Risico's	35
7	Instream, doorlooptijden en financiën	37
7.1	Inleiding	37
7.2	Instreamprognoses, werkvoorraden en doorlooptijden	37
7.3	Financiën Rechtspraak	38
7.4	Verbetering bekostigingssystematiek	39
7.5	Accountantscontrole	39
7.6	Leonardo	39
7.7	Financiële administraties	40
7.8	Prijsafspraken 2011-2013	40
	Bijlage I Verwachte kosten 2010	41
	Bijlage II Lijst afkortingen en verklaringen	45

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Raad voor de rechtspraak (de “Raad”) stelt conform artikel 102, lid 1 van de Wet op de Rechterlijke Organisatie (“Wet RO”) jaarlijks een jaarplan voor de Raad en gerechten gezamenlijk (de “Rechtspraak”) vast. Het jaarplan geeft een omschrijving van de voorgenomen activiteiten en bevat een begroting voor het komende jaar. Op grond van de Wet RO wordt het jaarplan door de Minister van Justitie vervolgens onverwijld naar de Staten-Generaal gestuurd.

1.2 Agenda 2008-2011

Voor dit jaarplan is de Agenda van de Rechtspraak 2008-2011 (de “Agenda 2008-2011”) als leidraad gebruikt. De Agenda 2008-2011 bestaat uit de doelstellingen die gegroepeerd zijn in de thema’s deskundige rechtspraak, effectieve rechtspraak, betrouwbare rechtspraak en rechtspraak in de samenleving. Iedere doelstelling is uitgewerkt in een aantal te bereiken resultaten. Voor het bereiken van de resultaten is de gehele planperiode tot en met 2011 beschikbaar. De doelstellingen vormen het kader van dit jaarplan en de hoofdstukken twee tot en met vijf beginnen ieder met een korte toelichting op de betreffende doelstelling. Voor een toelichting op de samenhang tussen de hoofd- en subdoelstellingen wordt verwezen naar de Agenda 2008-2011.

1.3 Hoofdlijnen en aandachtspunten 2010

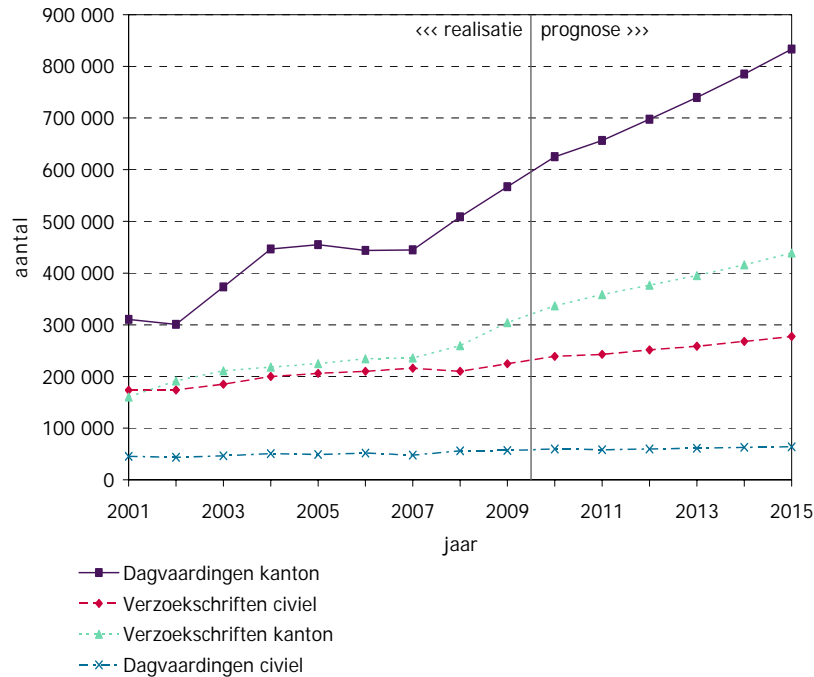
Groei van het aantal zaken

Hoewel de economie naar verwachting weer enige groei zal laten zien, zal het aantal civiele en bestuurszaken als gevolg van de recessie sterk toenemen in 2010. Zie hoofdstuk 7 en de figuren op de volgende pagina. Dit volgt uit de Prognosemodellen Justitiële Ketens (PMJ), die de Raad voor de rechtspraak samen met het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC) maakt en beheert. In deze modellen wordt het beroep op de rechter, voor verschillende zaakstypen, verklaard uit ontwikkelingen op demografisch en sociaal-economische gebied. In de modellen volgt de instroom van zaken soms direct de economische ontwikkeling (bruto nationaal product), soms met een vertraging via de werkloosheid (uitkeringen). Hoewel de economie weer enigszins aantrekt, is de verwachting dat de werkloosheid nog enige tijd zal toenemen, wat doorwerkt in met name de civiele zaaksinstroom (zoals bijvoorbeeld ontslagzaken en faillissementen, maar ook incasso’s). De inspanningen van de gerechten zijn erop gericht de extra instroom tijdig te verwerken. Daarvoor zal het naar huidige inzichten nodig zijn in aanvulling op de door het kabinet beschikbaar gestelde bijdrage een beroep te doen op de egalisereserve en het eigen vermogen. Tegelijk zal aan de uitvoering van de Agenda 2008-2011 gewerkt worden. De belangrijkste onderdelen van de agenda die in 2010 gerealiseerd worden zijn de volgende.

Normen voor doorlooptijden

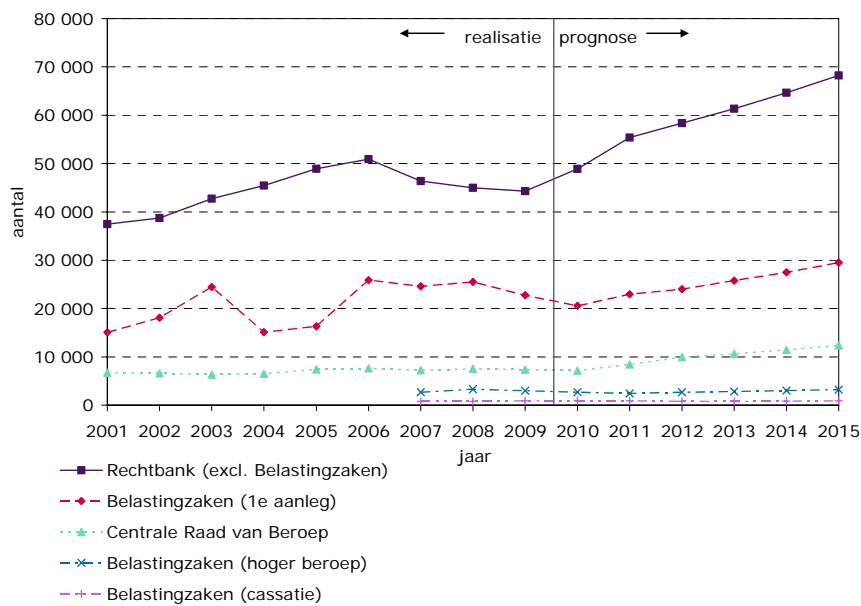
In 2008 zijn normen voor doorlooptijden vastgesteld (zie paragraaf 4.1). De gerechten hebben enkele jaren de gelegenheid gehad toe te groeien naar de normen; in 2010 moeten de normen gehaald worden. Dit vereist nog flinke inspanningen, waarbij de toename van het aantal zaken door de economische achteruitgang een belemmerende factor is. Naar verwachting, zal de Rechtspraak in 2010 goed zijn gevorderd, maar zullen vermoedelijk niet alle normen volledig gerealiseerd zijn.

Instroomprognose civiele zaken in eerste aanleg, 2001-2015

Bron: Beleidsneutrale PMJ-prognose, o.b.v. decemberraming CPB 2009, WODC/Raad voor de rechtspraak

PMJ-Beleidsneutrale instroomprognose bestuurszaken, 2001-2015

Bron: Beleidsneutrale PMJ-prognose, o.b.v. decemberraming CPB 2009, WODC/Raad voor de rechtspraak

Overige kwaliteitsnormen

In 2010 dienen ook diverse andere kwaliteitsnormen gehaald te worden (zie paragraaf 2.1). Deze normen betreffen de permanente educatie van rechters en juridische medewerkers (minimaal 30 uur per jaar), de verbeterde motivering van strafvonnissen (Promis), meer meervoudige behandeling van zaken, meelesen van vonnissen bij enkelvoudige behandeling, en instructie en feitenonderzoek. Deze normen zijn gericht op het waarborgen en, waar nodig, vergroten van de deskundigheid. De verbeterde motivering van strafvonnissen voorziet ook in de steeds weer blijkende maatschappelijke behoefte aan inzicht in de fundering van rechterlijke beslissingen. De inspanningen zijn erop gericht de gestelde normen in 2010 daadwerkelijk te realiseren.

Reflectie

Het is onvermijdelijk dat in complexe zaken rechterlijke uitspraken achteraf soms onjuist blijken te zijn. De inspanningen zijn erop gericht het aantal onjuiste uitspraken tot een minimum te beperken. De beproefde middelen van hoger beroep en cassatie spelen hierbij een cruciale rol. Ook de hiervoor genoemde kwaliteitsnormen zijn in dit verband van groot belang. Er is echter ook structureel aandacht nodig voor het leren van (mogelijke) fouten. Het is de bedoeling dat verschillen in uitspraken van rechtbank en hof in 2010 op systematische wijze aandacht zullen krijgen. Ook in algemene zin zal er meer systematisch overleg plaatsvinden tussen opeenvolgende instanties. Niet alleen het vermijden van fouten is van belang, maar ook de communicatie over zaken, zowel waar het gaat om de motivering van rechterlijke uitspraken, waardoor deze voor partijen en samenleving inzichtelijk en controleerbaar zijn, als bij maatschappelijke commotie over zaken. Raad en gerechten zullen hieraan in 2010 veel aandacht besteden.

Digitale toegankelijkheid

Het programma Digitale Toegankelijkheid zal ervoor zorgen dat elektronisch berichtenverkeer met professionele partijen mogelijk wordt, particulieren zaken digitaal kunnen aanbrengen en dat er voorzieningen komen voor een voor partijen toegankelijk digitaal dossier. In 2010 wordt de mogelijkheid van e-filing in de bestuursrechtspraak uitgebreid naar advocaten en gemachtigden. Op 1 juli 2010 moet de uitrol en implementatie dusdanig gevorderd zijn dat de wettelijke regeling voor elektronisch berichtenverkeer met de bestuursrechter in werking kan treden.

Verder zal het roljournaal Kanton worden geïmplementeerd, wordt de mogelijkheid gerealiseerd dat deurwaarders bepaalde geldvorderingen digitaal kunnen aanleveren en dat advocaten de stand van hun zaken met betrekking tot echtscheidingen en nevenvoorzieningen en alimentatiezaken kunnen raadplegen (roljournaal Familie). Ook zal het bewindvoerders mogelijk worden gemaakt een deel van de huidige werkwijze van indienen van verplichte rekening en verantwoording over het inkomen en vermogen van een onder bewindgestelde te digitaliseren. Ook met telehoren en de digitale zittingszaak zal voortgang worden geboekt.

Het programma Digitale Toegankelijkheid behelst civiel en bestuur, maar ook binnen straf wordt gewerkt aan digitale toegankelijkheid. Per 1 juli 2010 treedt de Wet Elektronische Aangiften en Processen-verbaal volledig in werking. Vanaf dat moment zal de rechter het elektronische proces-verbaal van politie als bewijs kunnen aanvaarden. In de loop van 2010 zal de strafrechter in standaardzaken enkel digitale dossiers krijgen aangeleverd.

Financieel beeld 2010 en volgende jaren

De financiering van de Rechtspraak blijft de komende jaren achter bij de eerder besproken instroomprognoses. Het tekortschieten van de loonbijstelling vergroot het tekort. De Rechtspraak is voornemens om in de jaren 2010 en 2011 in aanvulling op de door het kabinet beschikbaar gestelde

bijdrage het eigen vermogen en de egalisatierekening in te zetten voor de noodzakelijke capaciteitsuitbreiding. Naar de huidige inzichten zal het eigen vermogen na 2012 geen ruimte meer kunnen bieden om de hogere kosten te dekken.

Toekomstverkenning, visitatie gerechten en Agenda 2011-2014

In 2010 wordt de toekomstverkenning afgerond en wordt de volgende agenda van de Rechtspraak opgesteld. Het centrale perspectief zal zijn (1) versterking van de kernwaarden onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit en professionaliteit, en (2) aansluiten bij behoeften en problemen in de samenleving. Het resultaat van de Toekomstverkenning is een visie op de Rechtspraak (rechter, gerecht en landelijke organisatie) in 2020 die herkenbaar en overtuigend is voor alle betrokkenen binnen en buiten de Rechtspraak en die een breed draagvlak heeft binnen de gerechtsbesturen en de Raad.

In 2010 vindt tevens de tweede visitatie van de Rechtspraak plaats. De thema's van de visitatie zijn inhoudelijke kwaliteit en deskundigheid (waaronder de kwaliteitsnormen), de feedback-cultuur en het kwaliteitssysteem. De bezoeken aan de gerechten vinden van februari tot en met april plaats. In juni volgt de rapportage van de resultaten. Ter voorbereiding van de bezoeken voeren de gerechten een zelfevaluatie uit. Daarnaast vindt in 2010 op experimentele basis een kwaliteitstoetsing van vonnissen plaats. De toetsing richt zich op een steekproef van de civiele vonnissen van drie rechtbanken.

De vernieuwde visie op de Rechtspraak en de uitkomsten van de visitatie zullen een praktische uitwerking krijgen in de komende strategische agenda's. In 2010 zal de Agenda 2011-2014 worden opgesteld. De Agenda biedt de basis voor de jaarplannen 2011 en verder.

Gerechtelijke kaart

Herziening van de gerechtelijke kaart is nodig om ook op langere termijn de kwaliteit van de rechtspraak te waarborgen. Medio 2009 heeft de Raad de minister over dit onderwerp geadviseerd en in november is het kabinetsstandpunt inzake de herziening van de gerechtelijke kaart naar de Tweede Kamer gestuurd. Het kabinet heeft het grootste gedeelte van het advies van de Raad overgenomen. Volgens dat standpunt zal de Rechtspraak gaan bestaan uit elf arrondissementen en vier ressorten. Binnen elk arrondissement en ressort is er één gerechtsbestuur met één of meer vestigingsplaatsen en eventuele zittingsplaatsen. Elk gerechtsbestuur beschikt zo over voldoende mensen, zaken en middelen om de kwaliteit optimaal vorm te geven. Medio januari 2010 zal de Kamer over het kabinetsstandpunt met de minister spreken waarna het wetgevingstraject volgt. De Raad blijft bij zijn advies en wacht de politieke besluitvorming over het kabinetsbesluit herziening gerechtelijke kaart af, maar bereidt zich wel voor op de implementatie.

In 2010 zal een programma van start gaan met als doel de herziening van de gerechtelijke kaart zodanig te doen plaatsvinden dat de voordelen die de Rechtspraak met de herziening beoogt ook daadwerkelijk worden gerealiseerd. In het programmaplan wordt beschreven welke verbeteringen nodig zijn om de gewenste situatie te bereiken, op welke wijze deze in het programma worden opgepakt en op welke wijze regie plaatsvindt op landelijke en lokale activiteiten. In 2010 zal een voorstel worden ontwikkeld voor een of meerdere bestuursmodellen die het beste passen in de nieuwe gerechtelijke kaart en die voldoende flexibiliteit in zich hebben om in de diverse verschillende lokale situaties tot een goede invulling van het bestuur te komen. Ook zullen voorstellen worden ontwikkeld voor het basispakket dat in alle vestigingsplaatsen van de rechtbanken wordt aangeboden en voor zaken die worden geconcentreerd (binnen het arrondissement, ressortelijk of landelijk). Ten slotte zal in kaart worden gebracht wat de gevolgen van de herziening voor de medewerkers zijn en wat dat betekent voor hun rechtspositie. Naar

verwachting treedt in 2010 de Evaluatiewet modernisering rechterlijk organisatie in werking. Door deze wet zal de Rechtspraak al diverse stappen kunnen zetten. De herziening van de gerechtelijke kaart zal de komende jaren een grote inspanning vergen van de Rechtspraak. Voor het slagen van het programma is het essentieel dat voldoende financiële middelen beschikbaar zijn. De kosten en baten van de herziening van de gerechtelijke kaart en de implementatiekosten in de gerechten zijn reeds in kaart gebracht en zullen naarmate het programma vordert nauwkeuriger kunnen worden berekend.

Brede heroverweging

De economische recessie heeft niet alleen gevolgen voor het aantal rechtszaken, maar mogelijk ook voor het budget van de Rechtspraak na 2010. Het gehele budget van de Rechtspraak maakt deel uit van de zogenoemde brede heroverweging, hoewel de brieven van het kabinet aan de Tweede Kamer hier niet duidelijk over zijn. In de visie van de Raad zijn eventuele ombuigingsmaatregelen gebonden aan strikte voorwaarden, deels volgend uit Europese en internationale verdragen, deels uit de voorzieningen die nodig zijn voor goede rechtspraak (o.a. rechtspraak in twee feitelijke instanties). De toegang tot de rechter dient, zowel materieel als financieel, gewaarborgd te blijven. De Raad zal in 2010 de besluitvorming zorgvuldig volgen en haar standpunt duidelijk maken.

Rechterlijke onafhankelijkheid

Borging van de rechterlijke onafhankelijkheid is een van de kerntaken van de Raad voor de rechtspraak. Naast de inhoudelijke borging van de onafhankelijkheid ziet de Raad een belangrijke taak weggelegd in het goed laten functioneren van de relatie tussen het ministerie van Justitie en de Rechtspraakorganisatie waaronder de gerechten. De Raad is daarom ook in 2010 hét aanspreekpunt van de minister voor de gerechten.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstukken 2 tot en met 5 wordt uitwerking gegeven aan de doelstellingen van de Agenda 2008-2011. Er wordt per doelstelling beschreven welke activiteiten in 2010 worden ingezet om de betreffende doelstelling in de periode 2008-2011 te bereiken. Waar mogelijk wordt een doorkijk gegeven naar de jaren na 2010, maar de focus ligt op 2010. De onderwerpen die niet direct in de Agenda 2008-2011 worden genoemd, maar daarmee wel sterke verwantschap tonen, worden in de betreffende hoofdstukken uitgewerkt. Hoofdstuk 6 is gewijd aan bedrijfsvoering en informatiemanagement en in het laatste hoofdstuk zijn de instroomprognoses, de werkvoorraden en de doorlooptijden opgenomen.

2 Deskundige rechtspraak

“De doelstelling ‘deskundige rechtspraak’ ziet zowel op het verhogen van de beschikbare deskundigheid binnen de Rechtspraak als op het verbeteren van de inzet van deskundigen van buiten in procedures. Ook het willen leren van fouten is een belangrijk instrument om de deskundigheid op peil te houden. In een lerende organisatie is het elkaar aanspreken normaal en opbouwend. De Rechtspraak wil zo ’n lerende organisatie zijn.

De concrete activiteiten om deze doelstelling te realiseren zijn divers van aard. Op het niveau van rechters en juridisch medewerkers gaat het bijvoorbeeld om het beter motiveren van uitspraken, het vaker meervoudig zitten (drie rechters in plaats van één), het meelesen van enkelvoudige vonnissen, meer tijd voor instructie en feitenonderzoek, permanente educatie en intercollegiale toetsing. Bij incidenten zal onderzocht worden wat er eventueel is misgegaan in het proces van rechtspreken. Daarnaast zal structureel overleg tussen appelcolleges en rechtbanken bijdragen aan het continu verbeteren van de kwaliteit. Binnen en tussen de gerechten zal specialisatie een bijdrage leveren aan het verhogen van de deskundigheid. De Rechtspraak als geheel moet een aantrekkelijke werkplek zijn en blijven voor hoogwaardige juristen.”¹

2.1 Realisering doelstellingen kwaliteit

Kwaliteitsnormen

De Rechtspraak zal zich in 2010 inspannen om de gestelde ambities aangaande kwaliteitsverbetering te bereiken. Gezien de budgettaire krapte en toenemende zaaksinstroom is het echter niet uitgesloten dat niet alle doelstellingen in 2010 al behaald kunnen worden. Dit blijft niettemin de ambitie van de Rechtspraak. Er zijn kwaliteitsnormen opgesteld voor permanente educatie, meelesen van enkelvoudige uitspraken, meer meervoudige zittingen, instructie en feitenonderzoek, meer goede bewijsmotivering en doorlooptijden. Ten aanzien van de indicator goede bewijsmotivering is voor 2010 de afspraak gemaakt dat de rechtbanken en gerechtshoven respectievelijk minimaal 40% (naar beneden bijgesteld) en 15% van de vonnissen van meervoudige strafkamers via de Promis-methode motiveren. Bij de invoering van de normen is de registratie een heikel punt gebleken. In 2010 kunnen de gerechten een beroep doen op het landelijke registratiesysteem voor permanente educatie. Ook de registratievoorschriften voor alle normen zijn dan afgerond. De evaluatie van het effect van de normen is onderdeel van de visitatie. Concrete activiteiten zullen ondernomen worden ter verbetering van de behandeling van klachten en de klachtenregeling, zoals het project ‘kwaliteit en eenheid van klachtenbehandeling’ en ten aanzien van de ontwikkeling van het instrumentarium van klantwaarderingsonderzoeken (KWO) en de voorbereidingen voor het landelijk onderzoek in 2011. Tot slot zal besluitvorming plaatsvinden over het rapport ‘Beleidskader rouleren voor rechter en opleidingen in het kader van rouleren’.

Zie voor een overzicht van de voor 2010 geldende kwaliteitsnormen (exclusief de normen voor doorlooptijden, deze staan in paragraaf 41.) de nu volgende tabel.

---

¹ Agenda van de Rechtspraak 2008-2011, p.4

Tabel: Kwaliteitsnormen rechtbanken 2010 (exclusief doorlooptijden)

	Norm 2010
1. Permanente educatie (geldt ook voor hoven): 30 uur educatie per persoon per jaar	
Permanente educatie rechters (percentage dat aan de norm van 30 uur voldoet)	100%
Permanente educatie juridisch medewerkers (percentage dat aan de norm van 30 uur voldoet)	100%
2. Percentage MK-zaken volgens Promis afgedaan (voor hoven geldt 15%)	40%
3. Meelezen EK (geldt niet voor hoven):	
Straf - % rechters dat de norm haalt	100%
Civiel-handel - % rechters dat de norm haalt	100%
Civiel-handel - % meegelezen vonnissen sectorstarters	100%
Civiel-familie - % rechters dat de norm haalt	100%
Civiel-familie - % meegelezen vonnissen sectorstarters	100%
Bestuur - % rechters dat de norm haalt	100%
Bestuur - % meegelezen vonnissen sectorstarters	100%
Kanton - % rechters dat de norm haalt	100%
Kanton - % meegelezen vonnissen sectorstarters	100%
4. Percentage aantal MK-zaken	
Straf - % MK zaken (voor hoven geldt 85%)	15%
Civiel-handel - % MK zaken	10%
Civiel-familie - % MK zaken	5%
Bestuur algemeen - % MK zaken	10%
Bestuur: VK - % MK zaken	10%
Bestuur: belasting Rijk - % MK zaken (voor hoven geldt 90%)	15%
5. Percentage instructie- en feitenonderzoek (geldt niet voor hoven)	
Civiel-handel	90%
Bestuur: Percentage inzet onderzoeksinstrumenten	10%
Kanton: Percentage enquête/descente/pleidooi in dagvaardingszaken	4%
Kanton: Percentage comparitie na antwoord in dagvaardingszaken	25%

Promis

Alle gerechten hebben de Promismethode omarmd en onderschrijven de doelstellingen van Promis, namelijk een heldere en begrijpelijke uitspraak, die inzicht geeft in de gedachtegang van de rechter en waarbij een motivering op maat wordt gegeven in de individuele strafzaak. Om het bereiken van die doelstelling verder te bevorderen zal een nieuw handboek Promis worden samengesteld en wordt in samenwerking met de SSR onderzocht welke ondersteunende en kwaliteitsbevorderende opleidingen kunnen worden ontwikkeld en aangeboden.

Aanvankelijk is door de strafsectoren met de Raad voor de rechtspraak afgesproken dat Promis tot en met 2010 gefaseerd zou worden ingevoerd, waarbij in 2010 alle MK-zaken met de Promismethode zullen worden uitgewerkt. De implementatie blijkt meer tijd en inspanning te vergen dan vooraf was ingeschat. Een uitgebreid veldonderzoek naar de implementatie van Promis laat zien dat in 2008 de meeste rechtbanken een MK-zaak per zitting ‘promissen’. Uitgaande van een normaal gemiddelde van vier uitspraken per zitting is dit 25%. De verwachting is dat de sectoren met de huidige middelen in 2010 gemiddeld op circa 40% Promisuitspraken kunnen komen. Dit samen heeft ertoe geleid dat de landelijke doelstelling voor 2010 is bijgesteld naar 40%. Deze doelstelling is haalbaar voor alle rechtbanken en geeft ook ruimte om Promis op een kwalitatief goede wijze toe te passen.

Voor rechtbanken geldt in 2010 dus een norm van 40% en voor de gerechtshoven een norm van 15%. Met betrekking tot de norm voor de gerechtshoven wordt opgemerkt dat dit een richtlijn is: het gaat er tenminste om dat als ten aanzien van een Promis-vonnissen in appel wordt gegaan, de zaak ook volgens Promis wordt afgedaan (Promis in = Promis uit).

Versterking positie rechter-commissaris

De positie van de rechter-commissaris in strafzaken behoeft versterking, zowel in de visie van de wetgever als in die van de Rechtspraak. In 2010 zal bevorderd worden dat de door de wetgever voorziene versterking op een op de praktijk toegesneden wijze vorm krijgt. Ook zal de materiële positie van de rechter-commissaris versterkt worden, waar het gaat om kwantiteit, kwaliteit en ondersteuning. Tegelijkertijd zal de inzet van raadsheer-commissarissen bij de hoven worden geïmplementeerd, zodat de instructie in appelzaken steeds minder door rechter-commissarissen gedaan hoeft te worden.

Deskundigheidsbevordering strafrechtspraak

In 2010 zal besluitvorming plaatsvinden over de voorstellen die in het rapport ‘De Strafrechter en Profiel’ zijn gedaan om aparte opleidingsprofielen voor specifieke functies in de strafrechtspraak in te voeren. Tegelijk wordt gewerkt aan verdere verbetering van het aanbod aan opleidingen voor de strafrechter, maar ook voor de juridische ondersteuning.

2.2 Overleg en inhoudelijke toetsing vonnissen

Parallel aan de visitatie vindt in 2010 een pilot plaats voor het toetsen van de kwaliteit van rechterlijke uitspraken. Een beoordelingscommissie van (oud-)rechters en (oud-)advocaten onderzoekt bij drie rechtbanken rechterlijke uitspraken van de sector civiel-handel op basis van een steekproef. Naast deze steekproef zullen ook de hoven in welk ressort de drie rechtbanken liggen een beperkt onderzoek uitvoeren naar de kwaliteit van de rechterlijke uitspraken. In april 2010 volgt een rapportage van de resultaten. In 2010 zal ook gevolg worden gegeven aan de aanbevelingen van het eindrapport van het project ‘Reflectie’ uit 2009.

Naast inhoudelijke kwaliteit is er aan vonnissen ook een communicatief aspect. De Rechtspraak onderzoekt ook dit aspect. Daarop ziet het eind 2009 gestarte onderzoek naar de wijze waarop de schriftelijke vonnissen worden geformuleerd. Het project dat op initiatief van de rechtbank Utrecht wordt uitgevoerd onder supervisie van prof. Langbroek (Universiteit Utrecht) stelt de vraag centraal in

welke mate er door rechters doelbewust gestreefd wordt naar een afstemming van het vonnis op het relevante publiek.

2.3 Samenwerking en specialisatie van rechtspraak

Bij voldoende omvang voorzien gerechten in de vereiste deskundigheid door in de eerste plaats binnen het gerecht zaken thematisch toe te delen aan kamers (denk aan de economische politierechter). De herziening van de gerechtelijke kaart zal de mogelijkheden hiertoe vergroten. Specialisatie vindt daarnaast ook plaats op bovengerechtelijk, meestal landelijk niveau. Voorbeelden zijn de Ondernemingskader, de IE-kamer van de rechtbank Den Haag, het mededingingsteam van de rechtbank Rotterdam en de zogenaamde 'natte kamer' van diezelfde rechtbank, en het CBb.

In gevallen waarin concentratie geen oplossing is, bijvoorbeeld vanwege (in potentie) grote zaaks aantallen, maar waar wel specifieke deskundigheid nodig is, ontwikkelt de Rechtspraak zogenaamde kenniscentra, voorzover financieel mogelijk. Deze kenniscentra bieden alle gerechten ondersteuning met een *helpdesk*, de ordening en ontsluiting van vakliteratuur en jurisprudentie, met plaatsvervangers en zullen, indien dit wenselijk is, als nevenzittingsplaats fungeren. De kenniscentra Fraude en Cybercrime bij de gerechtshoven Amsterdam respectievelijk 's-Gravenhage zijn in 2010 operationeel. Het kenniscentrum Milieu en Gezondheid bij het gerechtshof 's-Hertogenbosch, het Kenniscentrum Economisch Strafrecht bij het gerechtshof Arnhem en het Kenniscentrum Financieel en Economisch Recht bij de rechtbank Rotterdam zullen in 2010 worden gecontinueerd. De Wiki Juridica heeft als doel om de uitwisseling van informatie over landelijke, juridische thema's te bevorderen. De Wiki Juridica voor het bestuursrecht zal in 2010 voor de gerechten toegankelijk zijn. Ook bij de belastingsectoren van de hoven worden gegevens uitgewisseld. Op het terrein van een zevental belastingrechtsgebouwen wordt door deskundige raadsheren en secretarissen alle relevante rechtspraak en literatuur verzameld en voor iedereen beschikbaar gesteld. Het is de bedoeling dat dit op termijn ook voor de rechtbanken bruikbaar wordt.

Internationaal

In het kader van het bevorderen van vakbekwaamheid en deskundigheid dient voldoende aandacht te zijn voor het Europese en internationaal recht. Dat geldt niet alleen voor de opleidingen en ontsluiting van kennis, maar ook het bevorderen van een Europees bewustzijn. Dit wordt ook onderstreept in het Stockholm-programma. In dit programma zijn samenwerking tussen professionals, het bevorderen van vakbekwaamheid via training, en het elimineren van barrières voor wederzijdse erkenning als prioriteiten aangemerkt voor de komende jaren. De Rechtspraak zal zijn langjarige Eurinfra-activiteiten, die zien op de versterking van de Europeesrechtelijke kennisinfrastructuur, voortzetten. Daarnaast wordt er ingezet op actieve betrokkenheid bij het Europees Netwerk van de Raden voor de rechtspraak (ENCJ).

2.4 Verbeteren inzet van externe deskundigen in procedures

Deskundigenregister straf

Op 1 januari 2010 zal de Wet deskundige in strafzaken in werking treden. Met de inwerkingtreding wordt een landelijk openbaar register in het leven geroepen van gerechtelijke deskundigen die ingeschakeld kunnen worden in strafzaken. Het deskundigenregister zal worden beheerd door het onafhankelijke college Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (het NRGD), bestaande uit vertegenwoordigers van de gebruikers van het register: Rechtspraak, OM, politie, advocatuur en vertegenwoordigers van de deskundigen.

Project deskundigenindex-2 (DIX-2)

Het doel van het project deskundigen index-2 is een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de rechtspraak door te bevorderen dat de kwaliteit van een bij een juridische procedure in te schakelen deskundige inzichtelijk is. Vanaf 1 januari 2010 zal het NRGD een register gaan beheren waarin gerechtelijk deskundigen zijn opgenomen die optreden in strafzaken. Tussen de Raad, het ministerie en het NRGD is overeengekomen dat dit register ook gerechtelijk deskundigen in civiele en bestuurszaken zal gaan bevatten. In 2010 zal hieraan door het NRGD in samenwerking met de projectgroep DIX-2 worden gewerkt.

2.5 Arbeidsmarktpositie

In de Agenda 2008-2011 is opgenomen dat de gerechten en de Rechtspraak als geheel beter zichtbaar worden als aantrekkelijk werkgever. Gewenste resultaten zijn een (betere) positie in de rangorde van aantrekkelijke werkgevers en het aantrekken van (juridisch) medewerkers uit alle groepen van de samenleving.

Een goede positie op de arbeidsmarkt is voor de Rechtspraak van toenemend strategisch belang als gevolg van een aantal demografische, bestuurlijke en economische ontwikkelingen. Bijvoorbeeld zal in de komende vijf jaar de uitstroom door vergrijzing toenemen. De oorzaak ligt in de pensionering van de zogenaamde 'babyboomers' vanaf 2010 en mede daardoor een toenemende krapte op de arbeidsmarkt (door krimp van de beroepsbevolking door vergrijzing en ontgroening en door economische groei). Ook het Vendrik-effect zal hierbij een rol gaan spelen. Bovengenoemde ontwikkelingen worden versterkt door een verwachte jaarlijkse groei van de benodigde personeelssterkte van de Rechtspraak. Adequate vervanging van uitgestroomde capaciteit en kennis is van belang om de zaaksinstroom te kunnen blijven verwerken. Hiertoe neemt de Rechtspraak diverse landelijke en lokale (beleids-)maatregelen op het terrein van strategische personeelsplanning.

De Rechtspraak zal in 2010 en daarna de arbeidsmarkt actief benaderen. Daarbij zal de Rechtspraak zijn activiteiten afstemmen op de diverse doelgroepen in de samenleving: ervaren – oudere – en startende – jonge – juristen, (juridisch) medewerkers met een dubbele culturele achtergrond en met een enkel Nederlandse achtergrond, mannelijke en vrouwelijke (juridisch) medewerkers. Zo zal bijvoorbeeld de groep rechtenstudenten in de bachelorfase worden bereikt via de tweede editie van SummerCourt. Aan rechtenstudenten in de masterfase wordt een TOP-stage aangeboden, via projecten en symposia zullen persoonlijke ontmoetingen worden georganiseerd tussen rechters en juristen met een dubbele culturele achtergrond, de arbeidsmarktcommunicatiemiddelen worden in 2010 vernieuwd en er worden landelijke wervingsacties georganiseerd.

2.6 Leiderschapsontwikkeling

In de visie op de organisatie legt de Rechtspraak in de Agenda van de Rechtspraak 2008-2011 meer nadruk op leiderschap en aandacht voor de ontwikkeling en verbetering hiervan. Binnen de Rechtspraak is aandacht voor het in een vroeg studium signaleren en ontwikkelen van managementtalent onder de rechters. Leiderschapsontwikkeling is in de vorm van management development (MD) dan ook één van de hoofdthema's binnen het strategisch personeelsbeleid van de Rechtspraak.

De Rechtspraak zal in 2010 het traject voor het identificeren en ontwikkelen van bestuurders, die in potentie geschikt zijn voor zware bestuursfuncties, verder ontwikkelen en verbreden. Ook zal het MD-

aanbod voor zittende bestuurders worden uitgebreid met onder andere coaching, intervisie en stages bij andere organisaties. Doel van deze activiteiten is het realiseren van goed leiderschap dat zich kenmerkt door onder andere visie, durf en aandacht voor innovatie.

3 Betrouwbare rechtspraak

“Voor betrouwbaarheid is naast integriteit vooral van belang dat de burger er op kan vertrouwen dat het recht op uniforme wijze wordt toegepast. Verschillen in procedure en/of uitkomst moeten kunnen worden verklaard vanuit het gehanteerde toetsingskader en de eigenheid van het voorliggende geschil en niet vanuit de individualiteit van de rechter of het gerecht. Dat voorkomt onnodige gang naar de rechter. Uniforme rechtstoepassing sluit – mede in het belang van rechtsontwikkeling – gemotiveerd afwijken uiteraard niet uit. Gestreefd wordt naar zo groot mogelijke procedurele rechtseenheid op alle rechtsgebieden. De materiële rechtseenheid moet de komende jaren worden vergroot.

Voor de procedurele rechtseenheid wordt verder gewerkt aan procesreglementen en werkprocessen die in alle rechtbanken en in alle appelcolleges hetzelfde zijn. Tussen de rechtbanken en de appelcolleges blijven vooral door het procesrecht bepaalde verschillen bestaan. Waar nodig zullen dezelfde handboeken worden gebruikt. Om de materiële rechtseenheid te vergroten zullen voorzieningen worden getroffen, vooral voor grote aantallen zaken waarin geen hoger beroep of cassatie mogelijk is en voor grote aantallen zaken die zich in een korte periode aandienen bij de gerechten en die naast een gelijke behandeling ook om snelle afhandeling vragen. Daarnaast zullen de komende jaren veel meer uitspraken op internet worden gepubliceerd.”²

3.1 Procedurele rechtseenheid

Bestuur: Voorkeurmodel uitspraken

In 2010 werken de bestuurssectoren van de rechtbanken met het voorkeurmodel uitspraken. Het betreft hier een uniform redactioneel concept van uitspraken. De uniforme opzet en indeling van uitspraken zal tevens bijdragen aan de geautomatiseerde verwerking van uitspraken in de kennismanagementsystemen en de publicatie op rechtspraak.nl.

Bestuur: Implementatie uniformeringsafspraken

Al in 2008 en 2009 hebben de bestuurssectoren van de rechtbanken een aantal uniformeringsafspraken gemaakt. Zo zijn er uniforme werkprocessen, is er een landelijke brievenset en is er één procesregeling bestuursrecht. Om te achterhalen hoe de landelijk gemaakte afspraken lokaal zijn geïmplementeerd zullen in 2010 audits plaatsvinden. De audits hebben mede als doel dat de bestuurssectoren van elkaar kunnen leren en zijn dus ook ondersteunend aan de borging van de uniformeringsoperaties.

Straf: Procesreglement Strafzaken

Er is een strafprocesreglement opgesteld waarmee de sectoren strafrecht, het openbaar ministerie, de balie en andere ketenpartners in staat worden gesteld een operationele verbetering te realiseren inzake de afhandeling van strafzaken. Hiermee wordt de (formele) rechtseenheid bevorderd, aangezien het aanleveren van uniforme regels ten aanzien van afdoening van strafzaken bijdraagt aan gelijke rechtstoepassing. Tevens vergroot dit de transparantie van werkmethodeken ten behoeve van externe (keten)partners doordat het strafprocesreglement wordt gepubliceerd. Het procesreglement is begin 2009 aangeboden aan de gerechten ter voorbereiding op een landelijke invoering in 2011 (en publicatie in de Staatscourant). Het landelijk strafprocesreglement rechtbanken vindt in 2011 navolging in de vorm van het strafprocesreglement voor de gerechtshoven, en een nieuw project Slachtofferprotocol.

---

² Agenda van de Rechtspraak 2008-2011, p.4-5

Kanton: Procesreglementen en handelswizards

In 2010 voeren de kantonsectoren het algemeen procesreglement verzoekschriften, het bijzonder procesreglement kort gedingprocedures en ook het procesreglement Wet Mulder in. Het Landelijk Procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven, het landelijk procesreglement kort gedingen rechtbank sector civiel/familie en het landelijk procesreglement verzoekschriftprocedures rechtbanken sector civiel handel/voorzieningenrechter worden geactualiseerd.

Civiel: Handel- en scheidingswizards

Begin 2010 zal de landelijke invoering plaatsvinden van de geactualiseerde handelwizards (standaardtekstblokken voor uitspraken) voor de sectoren civiel van de rechtbanken. Vervolgens zullen enkele wizards ingrijpend gewijzigd worden in verband met de invoering van de Wet griffierechten burgerlijke zaken. Ook zal de uitrol plaatsvinden van de ontwikkelde scheidingwizard en de IPR-wizard. Ook de sectoren civiel van de hoven zijn doende om wizards te ontwikkelen.

3.2 Materiële rechtseenheid

Gerechtshoven

Bij de gerechtshoven wordt in 2010 en verder structureel aandacht geschonken aan het versterken van de rechtseenheid. Concreet worden de volgende activiteiten ondernomen:

- de bevordering van de rechtseenheid tussen de hoven onderling via de kenniscentra, de opgerichte en nog op te richten kenniskringen en anderszins door de uitspraken van de verschillende hoven uit te wisselen en zonedig met elkaar te bespreken;
- het bevorderen van de rechtseenheid binnen het ressort door het aan de rechtbanken ter beschikking stellen van uitspraken van het hof (door het openstellen van het e-archief) en overige bij de hoven opgeslagen kennis en het actief met de rechtbanken bespreken van de jurisprudentie;
- het verzorgen van cursussen voor rechtbanken, inhoudelijke intervisie binnen en tussen hoven en in-house postdocopleiding voor stafjuristen en secretarissen.

Straf: Commissie Rechtseenheid

De Commissie Rechtseenheid doet voorstellen voor de bevordering van de materiele rechtseenheid door het opstellen van oriëntatiepunten voor straftoemeting (zowel strafsoort als strafmaat) voor veel voorkomende misdrijven. Ook doet de commissie voorstellen voor afspraken van strafprocessuele aard. De Commissie Rechtseenheid heeft een projectgroep Straftoemetinginstrumentarium in het leven geroepen die in 2010 voorstellen zal doen voor de wijze waarop de maatschappelijke betrokkenheid bij de totstandkoming van oriëntatiepunten georganiseerd kan worden.

Straf: Databank Consistente Straftoemeting

De Databank Consistente Straftoemeting bevat vanaf het jaar 2000 gegevens over behandelde strafzaken waarin een gerechtshof een gevangenisstraf van ten minste vier jaar heeft opgelegd. Rechters, raadsheren, maar ook ondersteuning en advocatuur hebben toegang tot de databank. Meer kennis bij strafrechters over de landelijke straftoemetingspraktijk in vergelijkbare gevallen leidt tot geringere verschillen in de aard en mate van de opgelegde straf, wat de rechtseenheid bevordert. In 2010 zal worden nagedacht over hoe de toegankelijkheid en het gebruik van de Databank Consistente Straftoemeting kan worden verbeterd en gestimuleerd.

4 Effectieve rechtspraak

“Maatschappelijke relevantie en effectiviteit vereisen dat de Rechtspraak zorgt voor de beslechting van geschillen op een wijze die zoveel mogelijk bijdraagt aan de oplossing van onderliggende problemen van partijen en samenleving. De mogelijkheden daartoe verschillen per rechtsgebied. Effectiviteit vraagt ook om tijdigheid. Uitspraken die te lang op zich laten wachten verliezen aan betekenis. Daarnaast moet in het huidige tijdsgewricht de digitale toegankelijkheid van de Rechtspraak worden vergroot.

Voor alle sectoren geldt dat voor verschillende soorten zaken de doorlooptijden worden genormeerd en dat deze normen worden gerealiseerd. Daarnaast zal aan bepaalde zaken prioriteit worden gegeven als tijd van doorslaggevend betekenis is (bijvoorbeeld bij de uithuisplaatsing van een kind). Meer in algemene zin zal de behandeling van een zaak worden aangepast aan het soort zaak, waarbij een onderscheid kan worden gemaakt tussen eenvoudige, reguliere en complexe zaken. De logistieke afstemming met ketenpartners zoals het Openbaar Ministerie zal worden verbeterd. Elektronisch berichtenverkeer, het digitaal aanbrenge van zaken en de mogelijkheid voor partijen om de voortgang van hun zaken te kunnen volgen moeten gaan bijdragen aan een grotere digitale toegankelijkheid en bereikbaarheid van de Rechtspraak.”³

4.1 Doorlooptijdnormen

De effectiviteit van en de tevredenheid over de rechtspraak worden mede bepaald door de tijdigheid ervan. Om die tijdigheid te bevorderen en inzicht te geven in de ontwikkeling daarin heeft de Rechtspraak in 2008 een normeringssystematiek ingevoerd voor de procedureduur. Dit is de duur vanaf het moment dat de zaak bij het gerecht binnenkomt tot en met de afhandeling ervan. Doelstelling is om in 2010 aan de norm te voldoen. Zie voor een overzicht van de doorlooptijdnormen van rechtbanken en hoven de tabellen op de komende pagina's. De normen zijn erop gericht vooral de procedures met lange doorlooptijden te bekorten.⁴ Het succes hierop is afhankelijk van de beschikbare capaciteit bij de gerechten in verhouding tot het aanbod van zaken. Bij een krappe financiering komt de realisatie van verkorting onder druk te staan. Inmiddels is gebleken dat als gevolg van de economische recessie het zaakaanbod sterk toeneemt, vooral bij civiele zaken.

Rechtbanken en gerechtshoven

Voor het jaar 2010 en 2011 worden met alle gerechten zodanige afspraken gemaakt over de te realiseren doorlooptijden, dat zoveel mogelijk in 2010 al aan de normen wordt voldaan (zie ook paragraaf 2.1). Voor procedures die relatief kort duren, zoals kantonprocedures, zijn de afspraken erop gericht de doorlooptijden te handhaven, maar de verschillen tussen gerechten te verkleinen. De duur van de volgende procedures met een relatief lange doorlooptijd zullen substantieel moeten worden bekort:

- contradictoire handelszaken eerste aanleg en hoger beroep;
- belastingzaken eerste aanleg en hoger beroep;
- procedures bij de bestuursrechter;
- procedures bij de vreemdelingenrechter;
- strafzaken in hoger beroep; en
- afhandeling faillissementen.

³ Agenda van de Rechtspraak 2008-2011, p.5

⁴ Over het algemeen voldoen de procedures met korte doorlooptijd, zoals kort gedingen en overtredingszaken, al aan de hen gestelde normen.

Tijdigheid is een speerpunt bij de hoven. De komende jaren zijn er met name op gericht om de achterstanden in handelszaken weg te werken. Zowel om doorlooptijden te bekorten als om achterstanden weg te werken zal bij de gerechten meer gestuurd worden door middel van toezicht op de voortgang, met name door interne termijnen te bewaken. Als de achterstanden weggewerkt zijn, zullen bij de hoven de termijnen in de procesreglementen kunnen worden bekort, met als gevolg kortere doorlooptijden. Strikte monitoring en handhaving van de termijnen in de procesreglementen leidt tot verkorting van de doorlooptijden.

Ook in de strafsector van de hoven worden grote inspanningen verricht. Zo nemen de hoven in Den Bosch en Den Haag zaken over van het hof Amsterdam en het hof Arnhem zaken van het hof Leeuwarden. Kritisch factor hierbij is wel het OM, waar door bezuiniging bij de ressortsparketten een personeelstekort dreigt. Dat kan de inspanning van de hoven tenietdoen. In de belastingsectoren wordt ook steeds nauwer samengewerkt, met name tussen Arnhem en Leeuwarden.

Bijzondere colleges

Het College van Beroep voor het bedrijfsleven (het "CBb") heeft zich ten doel gesteld de komende jaren de doorlooptijden te verkorten. In 2011 moet 80% van de beroepen binnen 1 jaar en 80% van de appellens binnen 40 weken worden afgedaan. Echter, de huidige (zeer forse) instroomtoename kan in 2010 die doelstelling onder druk zetten, als de personele capaciteit onvoldoende blijkt om het zaaksaanbod te verwerken.

Tabel: Kwaliteitsnormen hoven doorlooptijden 2010

	Norm 2010	
Civiel Handel gerechtshoven		
Handelszaken dagvaarding	80%	≤ 2 jaar
Handelsrekest	90%	≤ 3 mnd.
Civiel Familie Gerechtshoven		
Familierekest	90%	≤ 1 jaar
Belasting Gerechtshoven		
Belastingzaken	85%	≤ 1 jaar
Straf Gerechtshoven		
Strafzaak MK (=meervoudig behandeld)	85%	≤ 9 mnd.
Strafzaak EK	90%	≤ 6 mnd.
EK Kantonzaak	90%	≤ 6 mnd.
Raadkamerzaken m.b.t. voorlopige hechtenis	95%	≤ 2 wkn.
Raadkamerzaken niet voorlopige hechtenis	85%	≤ 4 mnd.

Tabel: Kwaliteitsnormen rechtbanken doorlooptijden 2010

6. Doorlooptijden	Norm 2010	
Civiel - handel		
Handelszaken verweer	≤ 1 jaar	70%
Handelszaken verweer	≤ 2 jaar	80%
Handelszaken verstek	≤ 1 mnd.	90%
Beëindiging faillissement	≤ 3 jaar	90%
Rekesten	≤ 3 mnd.	90%
Kort Geding/ Vovo	≤ 3 mnd.	90%
 Civiel - Familie		
Scheidingszaken	≤ 2 mnd.	50%
Scheidingszaken	≤ 1 jaar	95%
Alimentatie, bijstandsverhaal	≤ 1 jaar	90%
Omgang en gezag	≤ 1 jaar	80%
Ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing	≤ 3 mnd.	90%
 Bestuur		
Bodem bestuur regulier	≤ 9 mnd.	70%
Bodem bestuur regulier	≤ 1 jaar	90%
Vovo bestuur algemeen	≤ 3 mnd.	90%
Bodem VK	≤ 9 mnd.	90%
Bodem belasting lokaal	≤ 9 mnd.	90%
Bodem belasting Rijk (<i>norm 2011: 90% ≤ 1 jaar</i>)	≤ 1 jaar	80%
 Kanton		
Handelszaken verweer	≤ 6 mnd.	75%
Handelszaken verweer	≤ 1 jaar	90%
Handelszaken verstek	≤ 15 dgn.	90%
Geregelde arbeidsontbinding	≤ 15 dgn.	90%
Arbeidsontbinding tegenspraak	≤ 3 mnd.	90%
Kort Geding	≤ 3 mnd.	90%
Overtreding	≤ 1 mnd.	80%
Mulderzaak	≤ 3 mnd.	80%
 Straf		
MK strafzaak	≤ 6 mnd.	90%
Politierechter	≤ 5 weken	90%
Kinderrechter	≤ weken	85%
Raadkamer m.b.t. voorlopige hechtenis	≤ 2 weken	95%
Raadkamer niet m.b.t. voorlopige hechtenis	≤ 4 mnd.	85%

De Centrale Raad van Beroep (de “CRvB”) is bezig de in het verleden ontstane achterstand bij de behandeling van hoger beroepen terug te dringen en daarmee de doorlooptijd te verkorten. De gemiddelde doorlooptijd is in 2009 in geringe mate teruggebracht. In 2010 zal de CRvB werken aan verdere verkorting. De beschikbare personele capaciteit vormt daarbij een risico. Het toenemende streven naar finale geschilbeslechting betekent dat de zaken gemiddeld bewerkelijker worden en dat er minder ruimte is voor de gewenste voorraadverkleining.

4.2 Differentiatie

Civiel: hoven

Zaaksdifferentiatie kan gevolgen hebben voor een tijdige afdoening van zaken. Hoewel ieder hof hieraan reeds aandacht besteedt, zijn de oplossingen in meer of mindere mate verschillend als gevolg van onder andere de grootte van de organisatie en de wijze waarop de sectoren georganiseerd zijn.

Voor een tijdige en efficiënte afdoening van zaken is een zo vroeg mogelijke beoordeling van elke zaak noodzakelijk, waarna zoveel mogelijk zaken in een passend en snel traject kunnen worden afgedaan. De behandeling van dagvaardingszaken evolueert zo steeds meer van louter schriftelijke afdoening naar een procedure waarin een zo vroeg mogelijke mondelinge behandeling een centrale rol gaat spelen. Tijdens de gehele procedure zal er regie dienen te worden gevoerd. Bij de meeste hoven wordt er actief bekeken of er geen comparitie kan worden gelast bij een verzoek om pleidooi. Door beter agendabeheer kunnen er meer comparities en getuigenverhoren op kortere termijn plaatsvinden. Bij de hoven vindt selectie direct na binnenkomst plaats. Ook wordt besloten of er vaker een comparitie na antwoord kan worden gehouden en of er een verwijzing naar mediation kan plaatsvinden. Daarbij wordt gekeken of de zaak geschikt is voor comparitie na aanbrenge (bij de eerste categorie hoven), comparitie na antwoord of mediation. Zaken die daar niet geschikt voor zijn, zouden ook weer van elkaar onderscheiden kunnen worden. Diverse type procedures (bijvoorbeeld incidenten, verzetschriften) kunnen een snellere route volgen

Bestuur: Differentiatie zaakstromen bestuursrecht / finale geschilbeslechting

Het project differentiatie van zaakstromen is eind 2009 afgerond. Het doel van het project was het formuleren van de kaders waarbinnen kan worden gekomen tot een differentiatie in behandeling van zaken en het formuleren van de keuzemogelijkheden voor partijen en de daarbij behorende inrichting van de werkprocessen. Daarbij is rekening gehouden met de noodzakelijke duur van doorlooptijden, gegeven de specifieke kenmerken van een zaak. In 2010 wordt uitvoering gegeven aan de resultaten van het rapport. Door de ontwikkelingen op het gebied van finale geschilbeslechting en differentiatie van werkstromen is de rol van de bestuursrechter aan verandering onderhevig.

Civiel: Massavorderingen

De verwachting is dat, nadat de Hoge Raad in 2009 een aantal richtinggevende arresten heeft gewezen in de aandelenleasezaken, in 2010 het overgrote deel van de nog aanhangige zaken kan worden afgedaan. Het laat zich aanzien dat na dat jaar de bijzondere voorzieningen die in verband met deze problematiek zijn getroffen kunnen worden afgebouwd. De voorbereiding in organisatorische zin op de mogelijkheid dat zich nieuwe massavorderingen (grote aantallen gelijksoortige schadevergoedingsvorderingen) bij de gerechten zullen aandienen, is in 2009 ingezet in de vorm van de (vooralnog virtuele) aanwijzing van vijf rechtbanken en twee gerechtshoven waar deze zaken zullen worden behandeld en de inrichting van een coördinatiegroep bestaande uit deze gerechten. Deze maatregelen zijn erop gericht in geval van een nieuwe groep massaschadezaken de snelheid en effectiviteiten van de afwikkeling te bevorderen. Men kan hier denken aan zaken die voortvloeien uit de problematiek rond beleggingsverzekeringen dan wel uit de kredietcrisis.

Kanton/civiel: Nieuw griffierechtenstelsel

In 2010 zal de Wet Griffierechten burgerlijke zaken in werking treden. Deze wet beoogt het griffierechtenstelsel te vereenvoudigen door het aantal factoren dat van invloed is op de hoogte van het griffierecht te beperken. Uitgangspunt is dat het griffierecht aan het begin van de procedure wordt geheven. Als gevolg van deze 'heffing aan de poort' zullen de werkprocessen bij de griffies en de afdelingen FEZ anders gaan verlopen.

Mediation

Het streven naar inhoudelijke oplossing van geschillen heeft de aandacht gevestigd op mediation als strategie. De opheffing van het Landelijk Bureau Mediaton naast Rechtspraak (per 1 januari 2010) vormde aanleiding tot twee onderzoeksprojecten. Uit het onderzoek naar de kosten van de verwijzingsvoorziening voor de Rechtspraak en de doorlooptijden van de verwezen zaken (Gerritsen e.a., 2009) werd geconcludeerd dat de financiering geen probleem behoeft te vormen (zeker op termijn niet). Het tweede onderzoek bezag de inhoudelijk-materiële ontwikkeling van deze afdoeningswijze en liet een betrekkelijk hoge mate van doelbereik zien (Combrink e.a., 2009). Hoewel het aantal zaken dat zich leent voor mediation niet precies valt te bepalen, lijkt het in 2010 haalbaar het aantal doorverwijzingen naar mediation verder te vergroten..

Civiel: Regie-rechter

Groot belang wordt vandaag de dag gehecht aan de 'regisserende' rechter hetgeen zowel een hoge mate van inhoudelijke kennis als communicatieve vaardigheid vereist. Mogelijkheden maar ook grenzen van de laatstbedoelde vaardigheid werden zichtbaar in het onderzoek naar het optreden van de civiele rechter tijdens de comparitie na antwoord (Van der Linden, 2008; Van der Linden, Klijn & Van Tulder, 2009). Het goede nieuws is dat de wettelijke doelen van de comparitie - en dan met name de inzet op een schikking - worden bereikt dankzij het communicatief optreden van de rechters. Maar dat vergt de nodige voorzichtigheid; niet zelden ervaren partijen een schikking als min of meer afgedwongen. Een en ander vergt nader onderzoek. Op korte termijn gaat daarom onder leiding van prof. Barendrecht (Universiteit van Tilburg) een project van start waarin - in aansluiting op de gedachtevorming van de Fundamentele herbezinning op het burgerlijk procesrecht - wordt onderzocht welke niet-financiële sturingsmechanismen de rechter ter beschikking heeft (en hoe hij die aanwendt) ter bevordering van een efficiënte procesvoering. Met de opbrengt van dit en ander onderzoek, zoals dat welke in het kader van het project Conflictoplossing op Maat in 2009 heeft plaatsgevonden, zal worden bezien hoe de regiefunctie van de civiele rechter verder kan worden versterkt.

Civiel/kanton: Voorbereidingen verhoging competentiegrens kantonrechter

Het Landelijk Overleg Voorzitters Civiel (LOVC) en het Landelijk Overleg Voorzitters Kanton (LOK) hebben naar aanleiding van een aanbeveling van de door hen ingestelde commissie randvoorwaarden plus opdracht gegeven om een project te starten, dat verschillende pilots met het oog op de competentiewijziging coördineert. De coördinatie heeft tot doel om overzicht te creëren van de lopende pilots en de ervaringen die ermee worden opgedaan, gratis advisering aan te bieden bij de uitvoering van de pilots, afstemming en uitwisseling tussen de gerechten te bevorderen en te rapporteren en adviseren aan het LOVC en het LOK. Met het oog op de competentiewijziging zal er ook een landelijk roljournaal voor kantonzaken worden ontwikkeld. Er is ook voorzien dat LOVC en LOK zullen samengaan.

Straf/civiel: Jeugd

Om de deskundigheid van de jeugdrechters/raadsheren te bevorderen zal er in 2010 een opleidingsplan worden ontwikkeld om de ervaren jeugdrechters en raadsheren zich te laten verdiepen in zowel civiel-

als strafjeugdrecht). Door de invoering van een vastgesteld landelijk Protocol toevoeging jeugdadvocaten zal worden bereikt dat de jeugdige wordt bijgestaan door een advocaat die aan bepaalde kwaliteitseisen voldoet. Het onderhoud en beheer van de lijst zal bij de Raad voor de rechtsbijstand komen te liggen.

Door middel van het ontwikkelen en uitproberen van een effectieve en voldoende efficiënte behandelwijzen van jeugdzaken zal worden onderzocht op welke wijze de belangen van het kind het meest centraal kunnen komen te staan. Op tal van plaatsen in het land worden reeds voorzieningen getroffen voor een dergelijk geïntegreerde behandeling en dit zal worden uitgebreid. Met de pilot combizittingen bij de rechtbank Arnhem is reeds ervaring opgedaan met een hechtere koppeling straf-civiel bij jeugd.

Naast samenwerking kan ook informatievoorziening helpen in de afstemming. In 2010 zal een aanpassing aan het primaire processysteem plaatsvinden waardoor het mogelijk wordt om met één druk op de knop een overzicht te krijgen van alle zaken die met betrekking tot een jeugdige spelen. Daarnaast zal er worden gewerkt aan de ontwikkeling van een kinddossier.

4.3 Afstemming in de keten

Voortraject

De Rechtspraak opereert niet in een vacuüm; met name in het voortraject heeft de Rechtspraak met veel ketenpartners te maken. Strafzaken worden aangebracht door het OM, vreemdelingenzaken komen via IND, verder valt te denken aan instanties als Bureau jeudzorg, de Reclassering, maar ook de advocatuur en gerechtsdeurwaarders. De Rechtspraak onderhoudt in verschillende gremia contacten met al deze ketenpartners en zal dat ook in 2010 blijven doen.

Naleving

Ook geldt dat een geschil niet eindigt bij een rechterlijke beslissing. Er dient door burgers of instanties gevolg te worden gegeven aan de rechterlijke beslissing. Het gezamenlijk met het WODC verrichte onderzoek naar de naleving van civiele vonnissen en schikkingen (Eshuis, 2009) heeft laten zien dat bijna driekwart van de vonnissen ter beëindiging van op tegenspraak gevoerde procedures binnen een termijn van 3 jaar is nageleefd; van de schikkingen is dat 85%. Dat beeld wijkt in gunstige zin substantieel af van de inmiddels verouderde kennis. De grootste oorzaken van niet-naleving – gebrek aan middelen of conflicterende wetgeving – liggen buiten het domein van de rechtspraak.

Effectiviteit van sancties

Door verwachte nieuwe wetgeving inzake voorwaardelijke veroordeling als ook door de vernieuwing van de forensische zorg zal de strafrechter meer dan voorheen zicht moeten hebben op de tenuitvoerlegging van de straf en/of de maatregel. Bij het realiseren van de persoonsgerichte aanpak en het terugdringen van recidive spelen vele personen en instanties een rol. Het gaat er niet om de strafrechter om te vormen tot executierechter, maar wel om een vloeiender afstemming tussen het rechterlijk oordeel in strafzaken en de tenuitvoerlegging te bereiken. Daardoor kan de effectiviteit van de strafrechtelijke interventie worden verhoogd. Aan deze ontwikkeling wordt ook bijgedragen door de digitale ontsluiting van kennis over de effectiviteit van sancties, zoals die in samenwerking met het WODC wordt nagestreefd. Rechters blijken namelijk over het algemeen relatief weinig informatie te hebben (en dus ook te gebruiken) aangaande de effectiviteit van sancties zoals ze deze plegen op te leggen. Het onderzoek van Boone e.a. (2009) liet een weinig rooskleurig beeld zien; men geconstateerde een gebrek aan de benodigde informatie. Dit vormde voor de Raad aanleiding om in samenwerking met het WODC een zogenaamde Portal Effectiviteit van sancties te gaan ontwerpen waarmee online op eenvoudige wijze relevante kennis over de bewezen effectiviteit van interventies en

de vormen waarin deze in ons land beschikbaar zijn te verkrijgen valt. In 2010 wordt met de bouw van de portal een begin gemaakt.

4.4 Digitale toegankelijkheid

In de Agenda 2008-2011 is aan de vergroting van de digitale toegankelijkheid prioriteit gegeven. Ter uitvoering van deze doelstelling is de Rechtspraak het programma Digitale Toegankelijkheid begonnen. Dit programma moet het onder andere mogelijk maken dat elektronisch berichtenverkeer met professionele partijen gerealiseerd wordt, particulieren zaken digitaal kunnen aanbrengen en dat er voorzieningen komen voor een voor partijen toegankelijk digitaal dossier. In 2010 worden de volgende projecten uitgevoerd om de digitale toegankelijkheid van de Rechtspraak te vergroten:

Sector bestuursrecht

In 2010 zal verdere uitrol van de applicatie om stukken digitaal bij de bestuursrechter aan te brengen plaatsvinden. Daarnaast zal de mogelijkheid van e-filing worden uitgebreid naar advocaten en gemachtigden. Per 1 juli 2010 moet de uitrol en implementatie dusdanig gevorderd zijn dat de wettelijke regeling voor elektronisch verkeer met de bestuursrechter in werking kan treden.

De pilots bij de rechtbanken Breda en Haarlem over het digitaal indienen van een rechtsmiddel (beroepschrift, voorlopige voorziening) worden begin 2010 afgerond en uitgerold. De pilot in Dordrecht over het digitaal procederen in lopende zaken aan de hand van een digitaal dossier zal in de loop van 2010 worden afgerond. Deze laatste pilot zal de benodigde input leveren voor een uitrol van digitaal procederen in 2011, samen met de uitrol van een nieuw processysteem waarvan de Europese aanbesteding op het moment van schrijven van dit jaarplan in voorbereiding is.

Met het oog op de inwerkingtreding van de wet elektronisch verkeer met de bestuursrechter in 2010 wordt een AMvB opgesteld. Tevens zal er door de rechtbanken een uniforme digitale procesregeling worden opgesteld.

Sectoren familie-en jeugd, civiel en kanton

In navolging van de positieve invoering van het roljournaal voor handelszaken zullen ook de rekestzaken in een journaal worden gepubliceerd. Daarnaast zal een roljournaal Kanton worden geïmplementeerd dat als een noodzakelijke voorwaarde is benoemd voor de verhoging van de competentiegrens voor kantonzaken. Verder is de doelstelling om in 2010 de mogelijkheid te realiseren, dat deurwaarders bepaalde geldvorderingen digitaal kunnen aanleveren. Hiervoor is een wetswijziging nodig en de realisatie van een deurwaardersregister.

Begin 2010 zal voor advocaten de stand van hun zaken met betrekking tot echtscheidingen en nevenvoorzieningen en alimentatiezaken te raadplegen zijn via het landelijk familiejournaal. Tevens zal het opgeleverde familiejournaal onder andere worden uitgebreid met het aanbieden van een digitale beschikking en het realiseren van toegang voor andere belanghebbenden. Verder wordt de mogelijkheid tot berichtenverkeer in insolventiezaken en e-filing voor professionele partijen gecreëerd.

Begin 2010 zal het Familieroljournaal landelijk in gebruik worden genomen, waarna tevens een aantal faciliteiten zullen worden toegevoegd. Zo worden formulieren gekoppeld ten behoeve van standaardcommunicatie met de rechtbank, zal het journaal worden uitgebreid met andere zaakcategorieën en wordt gewerkt aan de toegang tot dit journaal voor andere ketenpartners. Het roljournaal Familie komt eerst voor de rechtbanken beschikbaar. Daarna komen de hoven aan de beurt.

Met het project Rekening en Verantwoording (R&V) bewindvoerders wordt beoogd om een deel van de huidige werkwijze van indienen van verplichte rekening en verantwoording, over het inkomen en vermogen van een onder bewindgestelde, door bewindvoerders te digitaliseren. Het project maakt het mogelijk om naast de bestaande schriftelijke weg langs digitale weg R&V-formulieren in te dienen. Hiermee wordt onder andere een verbetering van de dienstverlening aan bewindvoerders en het efficiënter verwerken van R&V's beoogd.

Instellingen in de jeugdzorg, jeugdbeschermings- en jeugdstrafrechtketen hebben voor een goede uitvoering van hun taken actuele en juiste gezagsinformatie nodig. Hiertoe houdt iedere rechtbank thans een eigen gezagsregister bij. In 2010 zal een landelijk gezagsregister worden geconsolideerd en ontsloten.

Niet direct onderdeel van het programma Digitale Toegankelijkheid, maar wel iets dat in het verlengde ligt, is de deelname aan de European e-Justice portal, die in 2010 zal worden geopend. Hiermee wordt grensoverstijgende behandeling van insolventies bewerkstelligd. Gebruik en werking is afhankelijk van voldoende deelname van de lidstaten.

Telehoren

Telehoren is het op afstand horen van verdachten, vreemdelingen en getuigen door middel van videoconferentie-apparatuur. In eerste instantie wordt videoconferentie ingezet als middel om vreemdelingen in bewaringszaken op afstand te horen. Ook rogatoire commissies kunnen gebruikmaken van telehoren. In 2010 zijn vier rechtbanken (Maastricht, Zwolle, Zutphen en Rotterdam) operationeel gereed om te starten met telehoren. In de rechtbanken van Amsterdam, Almelo en Utrecht worden digitale zittingszalen ingericht. In de loop van het jaar volgen, als alles volgens planning verloopt: Almelo, Dordrecht, Groningen, Den Bosch, Assen, Den Haag en Roermond. Daarnaast zal in 2010 voor het eerst gestart worden met telehoren in het strafrecht, bij de rechtbank Arnhem.

5 Rechtspraak in de samenleving

“Voor de verankering in de samenleving is van belang dat de Rechtspraak de dialoog aangaat met haar omgeving, zichtbaar is in de media, kritische signalen oppakt en openheid van zaken geeft. Daarnaast moeten de verschillende bevolkingsgroepen zichtbaar worden in de personele bezetting van de Rechtspraak en de kennis over de maatschappelijke en culturele achtergronden van die bevolkingsgroepen worden vergroot.

Om deze doelstelling te realiseren zullen de Raad en de gerechtsbesturen de komende jaren intensiever het gesprek aangaan met maatschappelijke organisaties en overheden. Burgers zullen in concrete projecten worden betrokken bij de Rechtspraak. Daarnaast wordt geïnvesteerd in betrokkenheid bij onderwijs, de werving van specifieke doelgroepen, het verbeteren van de informatievoorziening aan procespartijen en het publiek in het algemeen en zal er een actief mediabeleid worden gevoerd.”⁵

5.1 Dialoog met de samenleving en burgerbetrokkenheid

Dialoog met de burger

Vrijwel alle gerechten ondernemen in 2010 extra initiatieven om de betrokkenheid van burgers bij de rechtspraak en van rechters bij de samenleving te versterken. Dat begint bij voorbereidingen, zoals luisteren via onderzoek, klantgericht werken, beter taalgebruik als voorwaarde voor dialoog, en de inzet van informatietechnologie als hulpmiddel voor dialoog en interactie met de burger. Dat gaat verder in samenwerking: met universiteiten/hogescholen, banenmarkten en publieksjury's. Er zijn voorbeelden van consultatie van de omgeving, zoals dialoog in de wijk, debatten met externen, extra overleg met ketenpartners, inzet van klantenpanels en burgerpanels. Ten slotte is er in de dialoog met de burger ook ruimte voor uitleg en presentatie, via allerlei vormen van media, over de motivering van straffen en uitspraken. Het gaat in de dialoog met de samenleving niet alleen om de rechtseenheid, maar ook om de responsiviteit, het reageren op in de samenleving levende vragen aangaande strafrechtstoepassing. In dat verband is van belang dat in het kader van Promis meer aandacht gegeven wordt aan maatschappelijk verantwoord motiveren. Daarmee wordt realisatie van de doelstelling “Rechtspraak in de samenleving” uit de Agenda 2008-2012 dichterbij gebracht.

Project Straftoemetinginstrumentarium

Oriëntatiepunten kunnen behulpzaam zijn bij het verkrijgen van een grotere rechtseenheid maar ook kunnen ze, wanneer ze bekend zijn en worden gedeeld door de samenleving, bijdragen aan een voor de burger herkenbare rechtspraak. De Rechtspraak heeft in de huidige strafrechtspraktijk te maken met zogenaamde Bos/Polaris oriëntatiepunten van het OM. Burgers worden betrokken bij de vaststelling van deze oriëntatiepunten van het OM. Binnen de Rechtspraak wordt onderzocht of en zo ja hoe maatschappelijke organisaties en ketenpartners geraadpleegd zouden kunnen worden bij de oriëntatie op straftoemeting.

5.2 Betrokkenheid bij onderwijs en onderzoek

Onderwijs

Veel rechtbanken en hoven zijn actief in het geven van voorlichting via scholen, al dan niet in combinatie met bezoeken van leerlingen en studenten aan het gerecht en diverse lokale projecten in samenwerking met universiteiten en middelbare scholen. Materialen als lesdozen met rollenspelen

---

⁵ Agenda van Rechtspraak 2008-2011, p.5

en de speciale website rechtvoorjou.nl blijven hiervoor aangeboden worden. Dit materiaal wordt aangevuld met lesmodellen en docentenmateriaal om de inzet ervan te vergemakkelijken. De Rechtspraak werkt hiertoe samen met het in oprichting zijnde Huis voor Democratie en Rechtsstaat; een initiatief van de beide kamers van het Parlement, het Kabinet en de gemeente Den Haag. Met name de rechtbank Den Haag levert rechters als gastdocent voor het programma 'Haags Tribune' van dit nieuwe huis.

Onderzoek

De Rechtspraak signaleert en ervaart ontwikkelingen in de maatschappij op directe en indirecte wijze. Via onderzoek signaleert de Rechtspraak ontwikkelingen in de samenleving, evalueert de resultaten van het eigen optreden - zowel in procesmatig als inhoudelijk opzicht - en toetst de juistheid van de daaraan ten grondslag liggende veronderstellingen om die waar nodig aan te passen. Onderzoek vormt het venster van de rechter en de Rechtspraak op de wereld. Rechtspraak bij de tijd houden, vergt het helder houden van het uitzicht.

De uitvoering van door de Rechtspraak ontwikkelde onderzoeksvoorstellen verloopt langs verschillende wegen. Deels geschiedt dit in samenwerking met universiteiten, het WODC van het Ministerie van Justitie en organisaties als het Centraal Bureau voor de Statistiek, het Sociaal en Cultureel Planbureau en het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving; deels worden opdrachten uitbesteed aan externe onderzoeksbureaus. Daarnaast vindt inhoudelijke afstemming plaats met promovendi en andere onderzoekers over de opzet en uitvoering van onderzoek waarvoor de medewerking van de Rechtspraak noodzakelijk wordt geacht.

In 2010 wordt de afronding voorzien van onder meer de volgende projecten. Een onderzoek naar de praktijk van het enkelvoudig dan wel meervoudig beslissen (De Groot-van Leeuwen; Radboud universiteit), het project dat ziet op de wijze waarop de schriftelijke vonnissen worden geformuleerd (Langbroek; Universiteit Utrecht), en een verkenning naar de niet-financiële sturingsmechanismen voor de rechter ter bevordering van een efficiënte procesvoering (Barendrecht; Universiteit van Tilburg).

In het kader van de Bijzondere onderzoeksopdracht – verleend aan prof. Dr. Carsten de Dreu (Universiteit van Amsterdam) – wordt gedurende de jaren 2010 en 2011 onderzoek verricht naar de sociaal-psychologische factoren die de rechterlijke besluitvorming beïnvloeden. Met dit project worden in feite fundamentele veronderstellingen over de adequaatheid van ons huidige beslissingsmodel op hun werkelijkheidswaarde getoetst.

5.3 Verbeteren informatievoorziening

De Rechtspraak is bezig de informatievoorziening voor haar omgeving stelselmatig te vernieuwen, waarbij telkens het perspectief van de ontvanger centraal komt te staan, in plaats van (zoals voorheen) de eigen organisatie. In 2009 is daarvoor de start gemaakt met een nieuwe sub-website voor kantonrechtspraak (gepubliceerd in oktober 2009). Daarin komen voor het eerst speciaal voor de rechtzoekende ontworpen middelen voor, zoals een beslisthulp en een schrijfhulp. Ook komt in 2009 een nieuw functioneel ontwerp voor de top-website rechtspraak.nl gereed. Dat zal in 2010 gerealiseerd worden, waarmee de sites tevens komen te voldoen aan de webrichtlijnen voor de overheid. Vervolgens komen achtereenvolgens de sectoren bestuur, straf en civiel in 2010 (doorlopend naar 2011) aan bod. De sub-sites worden voortaan stelselmatig getest onder lekengebruikers en de frequentie van periodiek onderhoud wordt opgevoerd, zodat de actualiteit en betrouwbaarheid van de informatie op de sites groeien. In 2009 is een nulmeting uitgevoerd voor

een objectievere bepaling van de kwaliteit van de sites, die na realisatie van deze verbeteringen herhaald wordt.

Diverse gerechten zullen in 2010 lokaal extra aandacht besteden aan het publiceren van uitspraken, inzet van informatieschermen nabij zittingzalen, hanteren van begrijpelijke taal in correspondentie, betere afhandeling van publieksvragen, voorlichting geven op scholen en het intensiveren van de informatievoorziening voor ketenpartners en justitiabelen.

5.4 Actief mediabeleid

Woordvoerderspool en persrichtlijn

De aantallen perscontacten en publicaties over rechtspraak blijven groeien. Ook in 2010 wordt een stijging van het aantal artikelen en radio/TV-items verwacht. In 2009 zijn daarom groepen van woordvoerders ingericht die per rechtsgebied snel kunnen ingaan op zaaks- of gerechtsoverstijgende vragen van de pers. Daarmee is de organisatie beduidend responsiever geworden voor de media met betrekking tot beleidsmatige onderwerpen. In 2010 zal deze nieuwe structuur geheel tot wasdom komen, waarmee ook meer ruimte moet ontstaan voor initiatieven om de media zelf te benaderen met onderwerpen vanuit de Rechtspraak. Ook het omgaan met incidenten zal steeds consequenter gebeuren vanuit de basishouding om snel en aanspreekbaar opening van zaken te geven waar maatschappelijke vragen rijzen omtrent rechterlijke beslissingen en handelingen (binnen de grenzen die het spreken van recht vanuit proces- of privacybelangen wel aan openbaarheid moet stellen).

De effectiviteit van de nieuwe Persrichtlijn wordt onderzocht in onafhankelijk onderzoek, waarmee duidelijk kan worden in hoeverre de Rechtspraak erin slaagt open en toegankelijk te zijn voor de samenleving via de media. Ook de succesvolle samenwerking door gerechten met lezersjury's van regionale dagbladen wordt voortgezet.

6 Bedrijfsvoering, informatiemanagement en generieke risico's

6.1 Beveiliging

In het beveiligingsbeleid, dat in 2008 door de Raad in samenspraak met de gerechten is vastgesteld, worden de richting en de middelen aangegeven waarmee de Rechtspraak een adequate en integrale beveiliging binnen de Rechtspraak realiseert. In 2010 worden de laatste essentiële onderdelen van dit beleidskader opgeleverd. Dat betreft het handboek integrale beveiliging - dat de gerechten handvatten biedt voor het opstellen, uitvoeren, borgen en onderhouden van hun lokale beveiligingsplannen -, het landelijk incidentenregistratiesysteem, trainingen omgaan met agressie en geweld, en crisismanagement. Ook wordt de landelijke bewustwordingsactie voortgezet, waarbij ook gemeten wordt welk effect de campagne heeft. Daarnaast ligt in 2010 de nadruk op de invoering van de Rijkspas als nieuwe toegangspas voor de Rechtspraak.

De Rechtspraak is een organisatie waarin veel informatie wordt gebruikt. In 2010 wordt een nieuwe classificatie en rubricering van informatie opgesteld. Dit is nodig om te bepalen hoe belangrijk de verschillende vormen van informatie zijn, want hoe belangrijker de informatie is, des te zwaarder moeten de beveiligingsmaatregelen zijn om te voorkomen dat die informatie verloren raakt of onbevoegd ingezien en/of veranderd wordt. Daarnaast zal in het kader van de digitale toegankelijkheid van de rechtspraak op grond van risico-analyses worden vastgesteld wat in de op te leveren toepassingen (zie paragraaf 4.4) de standaard voor informatiebeveiliging wordt.

6.2 Huisvesting

De planning van huisvestingsactiviteiten en de ontwikkeling van concrete plannen wordt sterk beïnvloed door nevenlocatiebeleid (gerelateerd aan competentiegrenswijzigingen), discussies over de gerechtelijke kaart en de lessen die te trekken zijn uit de Toekomstverkenningen Rechtspraak 2020. De voortgang op die drie terreinen geeft aanleiding om, na een pauze, weer uitvoering te geven aan de in 2007 ingestelde huisvestingscyclus, die zal moeten leiden tot het opstellen van lokale huisvestingsplannen voor 2011 en verder.

Die lokale plannen moeten worden gemaakt in het decor van een voorgenomen beperking van de overheidsuitgaven in de komende jaren. Een beperking die wordt begeleid samengaat met rijksbrede taakstellingen, normeringen en regelgeving. En dat op een moment dat, uit een in 2009 verrichte studie, is gebleken dat de autonome groei van de huisvestingskosten van de Rechtspraak, bij ongewijzigd beleid, op zich al aanzienlijke proporties aanneemt.

Dat alles leidt ertoe dat in 2010 breed onderzoek zal worden verricht naar de mogelijkheden om de processen bij de Rechtspraak zo in te richten dat de huisvestingskosten meer beheersbaar worden. Uitkomsten daarvan moeten dan dienen als basismateriaal bij de constructie van de lokale huisvestingsplannen.

De voornoemde financiële en economische omstandigheden nopen eveneens tot een zo mogelijk nog meer efficiënte, doelmatige en rechtmatige inkoop van producten en diensten door de Rechtspraak. Inkooporganisatie en inkoopbeleid zullen in 2010 nader tegen het licht worden gehouden.

Samen met de gerechten zal worden gezien hoe de inkoopmodule van Leonardo zal moeten worden ingevoerd en welke gevolgen dat heeft op centraal en decentraal niveau voor de organisatie van het bestellen van producten en diensten.

6.3 IT-governance en primaire systemen

IT-governance

Mede naar aanleiding van de negatieve ervaringen die in het recente verleden met een aantal grote IT-projecten zijn opgedaan, is geconstateerd dat de organisatie en besturing van de IT binnen de Rechtspraak fundamentele verbetering behoeft. In workshops die met een brede geleiding van de Rechtspraak in 2009 zijn georganiseerd, is de noodzaak tot aanpassing en verbetering van de IT-governance unaniem onderkend en onderschreven. De algemene conclusie luidt dat de relatie en rol- en verantwoordelijkheidsverdeling tussen de gebruikersorganisatie (gerechten en sectoren), de IT-uitvoeringsbedrijven ICTRO en Bistro, de Raad en het Bureau Raad aanpassing en verheldering behoeven.

Vanaf 2010 zal de Rechtspraak (stapsgewijs) met het nieuwe IT-governancemodel gaan werken. In het model worden drie organisaties onderscheiden: Regie, de Vraag en de IT-uitvoering. De inrichting van de IT-governance moet zorgen voor een goed en duidelijk onderscheid en explicitering van de vraag-, regie- en IT-uitvoeringsverantwoordelijkheden betreffende IT-onderwerpen.

Tegelijk zal ICTRO worden gereorganiseerd tot het IT-bedrijf van de Rechtspraak. Het Openbaar Ministerie zal zich als eigenaar terugtrekken en een groot deel van de IT-dienstverlening elders beleggen.

Primaire systemen

Eén van de belangrijkste doelstellingen uit het informatieplan is het waarborgen van de continuïteit van de IT-voorzieningen. Met name de primaire processystemen en de basisinfrastructuur zijn door hun ouderdom, een aantal jaren minimaal onderhoud en het onzekere vooruitzicht over het tijdstip van vervanging zeer kwetsbaar voor continuïteitsverstoring. Met de vervanging van kwetsbare systemen levert dit cluster een bijdrage aan het bereiken van de doelstelling "Betrouwbare rechtspraak" uit de Agenda 2008-2011.

In 2010 spelen diverse IT-projecten en activiteiten een prominente rol. De belangrijkste zijn:

- Verbeteren IT-infrastructuur voor de Rechtspraak en de vernieuwde werkplekken. Een infrastructuur die is voorbereid op de toekomst (bijvoorbeeld in termen van digitale toegankelijkheid) en Rechtspraakbrede implementatie van 'werkplekken' (onder andere pc's en laptops met Windows 7 als nieuwe besturingssysteem).
- Aanbesteding en pilot ('schaduwdraaien') standaardapplicatie voor bestuurssector. Het huidige systeem BERBER dient op termijn te worden vervangen door een nieuw systeem, VIRO. De aanbesteding en pilot zijn gepland voor 2010. Invoering en feitelijke vervanging van het oude systeem volgt in 2011.
- Digitalisering strafsector: Ontwikkelen van zaakregistratiefunctie in GPS voor maatwerkzaken + pilot en Rechtspraakbrede uitrol. Het onderdeel "digitaal dossier" wordt in een eigen toepassing van de Rechtspraak gerealiseerd waarbij een koppeling wordt ingericht tussen GPS en dit eigen digitaal dossier voor de aanlevering van digitale dossiers door het OM.

Digitaliseren strafsector en bovenstaande nieuwe primaire bestuursrechtregistratiesysteem VIRO richten zich op de vervanging van het primaire processysteem in respectievelijk de straf- en bestuurssector. In 2010 vindt binnen het project VIRO de aanbesteding van standaard ICT-producten en -diensten plaats, waarmee de realisatie kan starten van een systeem dat de primaire processen van het Bestuursrecht kan

ondersteunen (verdere implementatie in 2011 en 2012). Daarnaast vindt de ontwikkeling van een elektronisch dossier binnen NIAS (hoger beroep bij strafzaken) plaats en de realisatie van een nieuw documentcreatiesysteem.

Meerjarig ligt aldus in 2010 en 2011 een prioriteit bij de strafsectoren en in 2011 en 2012 bij de bestuurssectoren. Het doel is in 2012 tot en met 2014 de prioriteit te kunnen leggen bij de sectoren civiel en kanton.

6.4 Risico's

Kwaliteitsdoelstellingen (inclusief doorlooptijden) in het licht van extra zaaksinstroom, werving en budgettaire krapte

De economische recessie zal in 2010 net als in 2009 leiden tot een forse toename van het aantal zaken, met name op het terrein van het ontslagrecht, insolventies, bestuurszaken en incassovorderingen. Dit zet druk op afhandeling van zaken en kwaliteitsdoelstellingen. Omdat in 2009 wervingsactiviteiten niet voldoende extra, gekwalificeerd personeel heeft opgeleverd, zal ook het komend jaar ingezet moeten worden op werving en selectie. Ook vanwege de vergrijzing, en om goed voorbereid te zijn op de competentiegrenswijziging kanton per 1-1-2011, is het verkrijgen van voldoende – en voldoende geschoold – personeel van primair belang. Extra zaaksinstroom en personele krapte zijn allebei risico's welke voor een belangrijk deel gemitigeerd kunnen worden door tijdig beschikbare en afdoende financiering. Wanneer de Rechtspraak voldoende middelen ter beschikking worden gesteld om personeelsuitbreiding mogelijk te maken, dan hoeven voorgenoemde risico's niet te leiden tot een toename van de werkvoorraden en, in het verlengde daarvan, tot langere doorlooptijden.

ICT

Voor de primaire processystemen is een drietal risico's te onderscheiden.

- Door de verouderde technisch infrastructuur bestaat het risico op discontinuïteit van het primaire proces en/of de bedrijfsvoering, hetgeen kan leiden tot productieverlies. Het behoud van de continuïteit heeft de hoogste prioriteit van de ICT-onderdelen van de Rechtspraak. In dit kader worden al veel maatregelen getroffen om verstoringen tegen te gaan. Zo zijn al veel oude *servers* vervangen.
- Het risico bestaat dat de implementatie, het gebruik en de invoer van nieuwe GPS-loopzaken niet volgens schema verloopt. Dit heeft als gevolg dat zittingen op basis van het oude systeem doorgang moeten vinden. Om een goed beeld te houden van het implementatieschema wordt aan de hand van maandelijks overzichten de voortgang bewaakt. Indien nodig wordt bijgestuurd.
- Ten slotte bestaat ook het risico dat ook de aanbesteding voor de vervanging van de primaire processystemen niet leidt tot de selectie van een standaardsoftwarepakket. Dit kan als gevolg hebben dat de vervanging van de sterk verouderde systemen vertraging oploopt waardoor de kans op verstoring betreffende beschikbaarheid van de systemen groter wordt. Om dit risico tegen te gaan blijft het beheer van de verouderde systemen doorgaan.

7 Instroom, doorlooptijden en financiën

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de instroomprognoses en de financiering daarvan toegelicht. De prognose van de instroom aan zaken bij de Rechtspraak is allereerst gebaseerd op beleidsneutrale prognoses (dat willen zeggen prognoses bij onveranderd beleid) met behulp van prognosemodellen. Deze worden vervolgens aangevuld met te verwachten beleidseffecten; (voorgenomen) wijzigingen in beleid, wet- en regelgeving die een substantieel effect hebben op de instroom.

De prognosemodellen zijn door het WODC en de Raad opgesteld. De prognosemodellen zijn verklaringsmodellen en houden rekening met de invloed van (regionale) maatschappelijke (economische, demografische) ontwikkelingen op de instroom van zaken bij de rechter en prognoses van economische en demografische ontwikkelingen van instanties als het Centraal Planbureau en het Centraal Bureau voor de Statistiek.

7.2 Instroomprognoses, werkvoorraden en doorlooptijden

De productieafspraken voor 2010 tussen de Minister van Justitie en de Raad zijn gebaseerd op de capaciteitsbehoefte zoals in januari 2009 door de Raad in overleg met het ministerie van Justitie opgesteld. In tabel 1 staan deze afspraken in de laatste kolom weergegeven. Ze zijn afgezet tegen de instroomprognoses voor 2010 die in **december 2009** zijn geactualiseerd. In de eerste drie kolommen van tabel 1 zijn instroom-, productieverwachting en productieafspraken voor het jaar 2009 weergegeven.

Voor 2010 is de verwachte instroom ruim 2,0 miljoen zaken. Dat ligt 3,1 procent boven het verwachte instroomniveau van 2009 en zelfs 7,6 procent boven de huidige productieafspraken 2010.

De financiering blijft de komende jaren achter bij de instroomverwachtingen van de Rechtspraak. De huidige productieafpraak voor 2010 ligt iets hoger dan de verwachte productie in 2009. Alle instroomprognoses wijzen echter op een substantiële instroomgroei in 2010 tot en met 2012. Hiermee ontstaat het risico dat de voorraden en daarmee de doorlooptijden de komende jaren kunnen oplopen. In de jaren 2009 tot en met 2011 zet de Rechtspraak eigen vermogen en de egalisatierekening in voor een capaciteitsuitbreiding in aanvulling op de door het kabinet beschikbaar gestelde bijdrage. Naar de huidige inzichten zal het eigen vermogen na 2012 geen ruimte meer kunnen bieden om de hogere kosten te dekken en zal het personeelsbestand moeten worden afgebouwd.

Tabel 1 Instroomprognose en productieafspraken met de minister 2009 en 2010

	2009			2010		
	Prognose instroom	Prognose productie	Afspraak productie	Prognose instroom	Max.prod. capaciteit	Afspraak productie
Totaal	1.975.919	1.898.345	1.885.530	2.037.602	1.999.730	1.893.844
<i>Gerechtshoven</i>						
Civiel	16.536	15.533	15.929	17.443	16.230	14.964
Straf	40.092	36.915	40.092	39.068	39.068	41.820
Belasting	3.257	3.341	3.257	3.343	3.343	3.275
<i>Rechtbanken</i>						
Civiel	282.396	275.702	282.396	301.310	292.780	282.384
Straf	227.049	219.352	227.049	224.848	214.414	211.786
Bestuur (excl. VK)	46.858	42.772	46.511	50.775	50.485	49.513
Vreemdelingenkamers	56.690	48.031	57.000	53.390	53.390	57.000
Kanton	1.270.343	1.225.439	1.180.714	1.316.714	1.299.114	1.193.532
Belasting	24.750	23.745	24.750	22.956	22.956	31.899
<i>Bijzonder college</i>						
Centrale Raad van Beroep	7.948	7.515	7.832	7.755	7.950	7.671

Vreemdelingenkamers

De meerjaren productie prognose van de vreemdelingenketen (“MPP”) van oktober 2009 ging uit van een productieraming van 50.986 zaken voor 2010. Deze productieprognose vormde de basis voor het maken van gewijzigde productieafspraken. Voor de vreemdelingenkamers wordt sinds 2008 een productieafspraken gemaakt op basis van de dan geldende, meest recente MPP en een buffercapaciteit. Met deze buffercapaciteit wordt voorkomen dat op korte termijn de productiecapaciteit te ver wordt afgebouwd waardoor bij een eventuele latere substantiële stijging van de instroom de werkvoorraden en de doorlooptijden te hoog gaan oplopen en er met name bij de ketenpartijen in de vreemdelingenketen forse extra kosten gaan ontstaan. Aan de rechtbanken is gevraagd de buffercapaciteit van de vreemdelingensectoren zo veel mogelijk elders in de rechtbank flexibel in te zetten, zodanig dat deze productiecapaciteit beschikbaar blijft voor vreemdelingen-zaken indien dit eventueel nodig mocht blijken te zijn.

7.3 Financiën Rechtspraak

De professionele ontwikkeling van het personeel en de inzet op het realiseren van de kwaliteitsdoelstellingen hebben tot gevolg dat de kosten per zaak stijgen. Zoals hierboven aangegeven zijn daartoe de tarieven voor de gerechten met ingang van 2008 opgehoogd.

Naast de bijdrage van het ministerie van Justitie ontvangt de Rechtspraak middelen van derden. In tabel 2 zijn genoemde bijdragen en de inzet van het eigen vermogen voor 2010 nader gespecificeerd.

Tabel 2 Middelen Rechtspraak 2010 (x € 1.000)

Bijdrage Justitie	913.218
Bijdrage derden	24.000
Rentebaten	2.000
Inzet eigen vermogen	14.349
Totale middelen Rechtspraak	953.567

* Op de €953,5 miljoen komt nog eens de financiering uit eigen vermogen en de egalisatierekening. In bijlage I wordt een nadere onderbouwing gegeven van de verwachte kosten in 2010.

7.4 Verbetering bekostigingssystematiek

In 2008 en 2009 is een alternatieve indeling van zaken ontwikkeld die is gebaseerd op werkprocessen ('PROFI'). Op verzoek van de Raad zullen in 2010 vier presidenten een voorstel doen voor de herindeling van de bestaande soorten zaken: welke zaaksoorten moeten in welke categorie worden ondergebracht? Vervolgens kunnen de financiële effecten voor de gerechten in kaart worden gebracht. Op grond van deze informatie beslist de Raad over het vervolgtraject.

7.5 Accountantscontrole

Gerechten dienen wegens wettelijke verplichting niet alleen in hun verslaglegging aan de Raad een accountantsverklaring op te nemen, maar eenzelfde verklaring moet ook worden toegevoegd aan de jaarrekening en het jaarverslag van de Raad en de gerechten gezamenlijk. Dat betekent dat gerechten tweemaal eenzelfde controle moeten ondergaan. In het kader van het streven naar vermindering van de administratieve lastendruk, heeft de Raad in het kader van het conceptwetsvoorstel Evaluatiewet modernisering rechterlijke organisatie geadviseerd deze dubbele accountantscontrole op het financiële beheer van de gerechten niet langer dwingend voor te schrijven.

De accountantsverklaring per gerecht is echter wel een van de pijlers in de beheersing van het financieel- en materieel beheer. Het eventueel loslaten van de verklaring per gerecht heeft als gevolg dat niet alleen opnieuw moet worden bezien hoe de accountantscontrole kan worden ingericht, maar ook hoe de interne beheersing vorm gegeven moet worden. In 2010 zullen daarvoor voorstellen worden ontwikkeld. De ontwikkeling van een nieuwe accountantscontrole en het opnieuw vormgeven van de interne beheersing heeft raakvlakken met twee andere ontwikkelingen: de invoering van een nieuw financieel systeem LEONARDO en een nieuwe gerechtelijke kaart.

7.6 Leonardo

In 2011 zal het financiële systeem JURIST worden vervangen door een financieel informatiesysteem met integrale inkoopfunctie (LEONARDO). Nadat in 2009 de Europese aanbesteding is afgerond is een start gemaakt met de inrichting van de projectorganisatie en de inrichting van het nieuwe systeem. Medewerkers van de Raad en de gerechten zijn actief betrokken bij die projectorganisatie. Daarnaast adviseren EDP-auditors van het kantoor van de groepsaccountant bij de inrichting van LEONARDO. De adviezen hebben betrekking op de inrichting van het systeem en de aanwezigheid van controlemaatregelen om de accountantscontrole in de toekomst zo efficiënt mogelijk uit te kunnen voeren. Naar het zich nu laat aanzien zal LEONARDO in 2011 bij de Rechtspraak worden ingevoerd.

7.7 Financiële administraties

De invoering van de gerechtelijke kaart zal ertoe leiden dat het aantal bestuurlijke eenheden vermindert. In 2010 zal worden geïnventariseerd welke operationele gevolgen de samenvoeging van bestuurlijke eenheden zal hebben. Voorts zal bekeken worden welke maatregelen getroffen moeten worden om deze samenvoeging ook daadwerkelijk tijdig te kunnen realiseren. Nu is reeds te voorzien dat een vermindering van bestuurlijke eenheden gevolgen zal hebben voor het aantal financiële administraties. Daarnaast zijn er mogelijk ook gevolgen voor de inrichting van de primaire systemen en de controle daarvan.

7.8 Prijsafspraken 2011-2013

In voorjaar 2010 worden nieuwe prijsafspraken gemaakt tussen het ministerie van Justitie en de Rechtspraak. De nieuwe prijzen zullen, aan de hand van de behandelzeiten welke in 2009 zijn vastgesteld, leiden tot nieuwe minutentarieven. Voor de nieuwe prijsafspraken gelden als uitgangspunt de realisaties tot en met 2008 (op het gebied van de kosten, de productie en de assortimentsmix, maar vanzelfsprekend ook op het gebied van de kwaliteitsindicatoren), de nieuwe behandelzeiten en de gevolgen van aanvullend beleid.

Bijlage I Verwachte kosten 2010⁶

In deze bijlage worden de verwachte kosten (€ 953 mln.) van de Rechtspraak toegelicht. Deze kosten kunnen worden onderscheiden in:

- productiegerelateerde kosten Rechtspraak;
- gerechtskosten;
- overige kosten;
- kosten van taken die niet in het Besluit Financiering Rechtspraak 2005 ("BFR 2005") geregeld zijn.

De Raad verwacht dat ten gevolge van kwaliteitsversterking in 2010 de kosten van de Rechtspraak groter zullen zijn dan de opbrengsten (bijdrage(n) van het ministerie van Justitie en van anderen). Daardoor moet de Rechtspraak in 2010 ook eigen vermogen inzetten. De kostenraming sluit aan op de kosten zoals opgenomen in de Justitiebegroting 2010.

A. Productiegerelateerde kosten

De productiegerelateerde kosten van de Rechtspraak kunnen krachtens het BFR 2005 worden onderscheiden in de productiegerelateerde kosten bij de gerechten, specifieke kosten bij de gerechten, huisvestingskosten bij de gerechten en de kosten die de Raad op centraal niveau maakt ten behoeve van de gerechten (met name ICT en opleidingen).

Tabel 3 Specificatie productiegerelateerde kosten Rechtspraak 2010		(x €1.000)
		Kosten
P*Q gerechten *		655.103
Specifieke uitgaven tbv gerechten		558
Huisvestingskosten		115.095
Kosten centraal in beheer		136.546
- Ict	76.723	
- Opleidingen	28.883	
- Bureau Raad	20.937	
- Overige uitgaven	10.003	
Totaal Productiegerelateerde kosten		907.302

* incl. kosten kenniscentra

⁶ De in deze bijlage opgenomen gegevens sluiten aan bij de Justitiebegroting 2010. De productieaantallen zijn gelijk aan de met het ministerie van Justitie, bij Justitiebegroting 2010, overeengekomen productieafspraken voor 2010. De kosten zijn gebaseerd op het prijspeil van 2009.

De *productiegerelateerde kosten bij de gerechten* hebben betrekking op de personele, materiele, afschrijvings- en rentekosten van de gerechten. Naar productgroep kunnen deze kosten als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 4 Verwachte productiegerelateerde kosten gerechten 2010

	Aantallen producten	Verwachte landelijke productgroepprijs (euro's)	Verwachte kosten (euro's)
<i>Gerechtshoven</i>			
Civiel	14.964	2.844,15	42.559.881
Straf	41.820	1.001,73	41.892.547
Belasting	3.275	3.656,32	11.974.451
<i>Rechtbanken</i>			
Civiel	282.384	625,41	176.605.845
Straf	211.786	598,19	126.688.395
Bestuur	49.513	1.248,29	61.806.828
Vreemdelingenkamers	57.000	574,77	32.761.849
Kanton	1.193.532	98,36	117.390.426
Belasting	31.899	819,14	26.129.897
<i>Bijzondere colleges</i>			
Centrale Raad van Beroep	7.671	2.254,32	17.292.882
Totaal	1.893.844		655.103.000

Om de verwachte instroom toch zo goed mogelijk te kunnen verwerken is de Rechtspraak voornemens om de komende jaren de capaciteit uit te breiden. De Rechtspraak houdt er rekening mee dat zodoende in de jaren 2010 en 2011 een hogere productie zal worden geleverd dan nu vooraf is gefinancierd. De hogere kosten zullen worden gedekt door het eigen vermogen en de afrekening uit de equalisatie-rekening.

De *specifieke kosten* van de gerechten hebben betrekking op activiteiten die gericht zijn op verbetering van de organisatie of de werkwijze van het gerecht (innovatieve projecten).

De *huisvestingskosten* hebben grotendeels betrekking op de gebruikersvergoeding (huur) die gerechten aan de Rijksgebouwendienst moeten betalen.

Ongeveer €136,5 mln. van de kosten van het Rechtspraakbudget worden *centraal* gemaakt. Een belangrijk deel van deze kosten wordt gemaakt voor de gerechten, zoals de ict-kosten van de Rechtspraak en opleidingen.

B. Gerechtskosten

De gerechtskosten in civiele en bestuurlijke zaken zijn voor rekening van de Rechtspraak. Het gaat vooral om de kosten advertenties van faillissementszaken en de kosten voor inhuur van deskundigen. Vanaf 2009 worden de kosten voor publicaties in de Staatscourant (faillissementen en insolventies) centraal betaald. Dit betekent dat er voor wat betreft de publicaties voor faillissementen in de *Staatscourant* geen gerechtskosten meer zullen worden gemaakt. Per jaar geeft dit een besparing van € 1,7 mln. In 2010 wordt een grotere besparing voorzien, omdat er nog door de rechtbanken voorgeschoten publicatiekosten worden teruggevorderd bij curatoren over de afgelopen jaren. Daarnaast wordt er van uitgegaan dat de gerechtskosten voor de hoven jaarlijks zullen toenemen als gevolg van ouderschapsonderzoeken. Conform de Bijdragebrief 2010 is rekening gehouden met gerechtskosten van in totaal €0,6 mln. voor 2010.

Gerechtskosten in strafzaken komen voor rekening van het OM en blijven hier dus buiten beschouwing. De gerechtskosten beslaan naar verwachting ongeveer €4,3 mln.

Tabel 5 Gerechtskosten 2010 (x €1.000)

Gerechtskosten in civiele zaken	3.213
Gerechtskosten in bestuurszaken	1.130
Totale gerechtskosten	4.343

C. Overige kosten

Met de term overige kosten wordt in BFR 2005 bedoeld op de kosten voor megazaken in het strafrecht (inclusief de zaken op grond van de Wet Internationale Misdrijven), de kosten van de bijzondere kamers en de kosten van het CBb.

Tabel 6 overige kosten 2010 (x €1.000)

Megazaken	13.120
College van Beroep voor het bedrijfsleven	5.763
Bijzondere kamers	7.894
Totaal overige kosten	26.777

Het grootste deel van deze kosten betreft de kosten van de megazaken in het strafrecht, te weten €13,1 mln. Voor een megastrafzaak is veel meer behandelingsduur nodig dan voor een reguliere strafzaak in een meervoudige strafkamer. Daarom worden deze megazaken als een aparte categorie behandeld. Een kleiner deel van de overige kosten (€7,9 mln.) heeft betrekking op de kosten van de bijzondere kamers. Het gaat hier om bij wet aan gerechten opgedragen taken.⁷ Tot slot maken de kosten van het CBb deel uit van deze categorie.

⁷ Het gaat om de douanekamer (hof Amsterdam, rechtbank Haarlem), de ondernemingskamer (hof Amsterdam), de kamers voor het kwekersrecht (hof Den Haag), de octrooikamer (hof Den Haag, rechtbank Den Haag), de merkenwetkamer (hof Den Haag), zaken in verband met de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (hof Leeuwarden, rechtbank Leeuwarden), adviezen ingevolge de Wet overdracht tenuitvoerlegging (hof Arnhem), de centrale grondkamer (hof Arnhem), strafrechterlijke opvang verslaafden (gerechtshof Arnhem), liaisonrechter (rechtbank Den Haag), de kamer voor bijzondere competentiezaken bestuurszaken (rechtbank Rotterdam) en overleveringswetzaken (rechtbank Amsterdam).

D. Kosten van taken die niet in het BFR 2005 zijn geregeld

Behalve voor de in het BFR 2005 geregelde taken maakt de Rechtspraak ook kosten voor andere activiteiten. Het gaat hier onder andere om kosten in verband met tuchtrecht, kosten van de secretariaten van Commissies van Toezicht voor het gevangeniswezen, en kosten van parketpolitie.

(x €1.000)

Tabel 7 Kosten 2010 van taken die niet in BFR-2005 zijn geregeld

Tuchtrecht	3.279
Commissies van toezicht	5.581
Overige taken	6.435
Totale kosten niet wettelijke taken	15.295

Bijlage II Lijst afkortingen en verklaringen

ACWB	Adviescommissie Werklastmeting en Bekostiging
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
BFR 2005	Besluit financiering rechtspraak 2005
Bistro	Bureau InternetSystemen en Toepassingen Rechterlijke Organisatie
CBb	College van Beroep voor het bedrijfsleven
CPB	Centraal Planbureau
CRvB	Centrale Raad van Beroep
DIX-2	Deskundigenindex-2
GPS	Geïntegreerd Processysteem Strafrecht
ICTRO	ICT-bedrijf Rechterlijke Organisatie
IE	Intellectueel eigendom
IPR	Intellectual Property Right (intellectueel eigendom)
LBM	Landelijk bureau mediation
LOK	Landelijk Overleg Voorzitters Kanton
LOVC	Landelijk Overleg Voorzitters Civiel
LOVS	Landelijk Overleg Voorzitters Straf
MPP	Meerjaren Productie Prognose
NRGD	Nationaal Register Gerechtelijk Deskundigen
OM	Openbaar Ministerie
PMJ	Prognosemodellen Justitiële Ketens
Profi	Procesgerichte financiering
Promis	Project Motiveringsverbetering in Strafvonnissen
R&V	Rekening en Verantwoording
Raad	Raad voor de rechtspraak
Raio	Rechterlijke ambtenaar in opleiding
Rio	Rechter in opleiding
RC	Rechter commissaris
ReIS	Rechterlijk Informatiesysteem (civiel en bestuur)
SSR	Studiecentrum Rechtspleging
VIRO	Vernieuwing Informatiesystemen Rechtspraak Organisaties
Wabo	Wet algemene bepaling omgevingsrecht
Wet RO	Wet op de Rechterlijke Organisatie
WODC	Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum